

TAMPEREEN
KAUPUNKISEUTU

Bright Site!

Lakeland PyhäNäsi

Tampereen
kaupunkiseudun
satamapalvelujen
kehittämisen
toimintamalli

Tampere
Kangasala
Lempäälä
Nokia
Pirkkala
Vesilahti
Ylöjärvi
Orivesi

Sisällys

1. Tiivistelmä	4
2. Lähtökohdat ja tavoitteet	6
3. Nykytila ja potentiaali	7
3.1. Luokitellut järvisatamat.....	7
3.2. Vesikulkuneuvojen määrä	8
3.3. Vesistöalueen toimijoita.....	11
3.4. Kytkeä matkailuun	14
3.5. Strateginen viitekehys	16
3.6. Kysyntää luova potentiaali: matkailu, vapaa-aika, veneily	19
3.7. Potentiaalisia kohderyhmiä	23
3.8. SWOTista pohjaa toimintamallin kehittämiseen	25
4. Benchmarking-kartoitus	27
4.1. Toiminta- ja yhteistyömalleja	28
4.2. Satamaoperaattorin työkaluja.....	33
5. Vaihtoehtoisten toimintamallien tarkastelu	34
5.1. Taustaa Seutusatamat-hankkeesta	34
5.2. Keskeiset tehtävät	35
5.3. Vaihtoehtoisia malleja	35
1.1.1. Isäntäkuntamalli	36
1.1.2. Verkostomalli	36
1.1.3. Palvelu/alustaintegraattori.....	37
1.1.4. Infraintegraattori	37
1.1.5. Kehitys/markkinointiyhtiö PPP	38
1.1.6. Infrayhtiö PPP	38
1.1.7. Kehittämissyhistys ry.....	39
1.1.8. Sähköinen alusta/digivaraamo yhdistävänä tekijänä	39
1.1.9. Innovaatiokumppanuus	40
1.1.10. Muut yhteiset foorumit	40
6. Esitys toimintamalliksi	41
6.1. Lähtökohdat.....	41
6.2. Toimintamallin kuvaus	41
6.3. Toimintamallin toteutettavuuden arviointi, "proof of concept"	46

6.4. Peilaus Seutusatamat-hankkeen toimenpide-ehdotuksiin	46
7. Toteutuksen tiekartta	47
7.1. Tiekartta ja vaiheistus.....	47
7.2. Toimenpidesuunnitelma	48
7.3. Rahoitusmahdollisuuksia.....	49
8. Tähtäimessä merkittävät elinvoimavaikutukset	50
8.1. Vaikutusten arviointi veneilyn ja vesiliikenteen osalta	50
8.2. Yhteenveto - kasvun rakennuspuita.....	51

Raportin laatija: FGG Suunnittelu ja tekniikka 29.6.2018

1.Tiivistelmä

Tampereen kaupunkiseudun satamapalvelujen kehittämisen toimintamalli -toimeksiannon lähtökohtana on ollut selvittää vaihtoehtoisia ja selkeitä seudullisia toiminta- tai organisaatiomalleja, joilla syksyllä 2017 valmistuneen Seutusatamat-hankkeen tavoitteita saadaan toteutettua. Pyörää ei ole keksitty uudelleen, vaan työ on tehty olemassa olevia lähtöaineistoja tiivistäen, havainnollistaen ja tarvittavilta osin täydentäen.

Lähtökohdat ja potentiaali

Tampereen järwiseudulla on 54 luokiteltua järvisatamaa ja hienot vesistöalueet, joita ei ole vielä täysimääräisesti hyödynnetty. Veneilyllä ja vesistömatkailulla voi olla suuri merkitys koko kaupunkiseutua profiloivana vetovoima- ja virkistystekijänä, mutta se edellyttää tuotteiden ja palvelujen paketoitua ja ostettavuuden kehittämistä. Veneilijöiden lisäksi alueen nopeasti kasvava väestö ja Tampereen matkailijavirrat ovat potentiaalisia asiakkaita järvisatamissa ja niiden ympäristössä tuotettaville palveluille.

Esitys toimintamalliksi: Lakeland PyhäNäsi

Toimintamallin keskeiset rakennuspuut ovat:

***Alustaoperaattori:** Järvikeskus toimii sähköisen alustan operoijana. Siihen liittyy venepaikkojen varaus ja maksaminen sekä muun venesatamiin, järviluontoon ja vesillä liikkumiseen liittyvän palveluntarjonnan kokoaminen sähköisesti ostettavaksi.*

***Infraoperaattori:** Tampereen satamatoimisto operoi infraa. Liikkeelle lähdetään valitsemalla 5-10 satamaa brändäyksen kohteeksi (Lakeland PyhäNäsi -brändi). Tavoitteena on varmistaa yhtenäinen laadun ja palvelujen taso.*

***Vesistömatkailun kehittämisen koordinointi:** Perustetaan kehittämistyölle oma koordinaatioryhmä.*

Malli rakentuu vaiheistetusti nykyisten ja Järvikeskuksen osalta suunnitteilla olevien toimijoiden varaan. Myöhemmässä vaiheessa brändätyt satamat voivat tarjota liiketaloudellisesti kiinnostavan kohteen potentiaaliselle monisatamaoperaattorille.

Kehitystyöllä merkittävät elinvoimavaikutukset

Investoinnit infrastruktuuriin sekä palvelujen ja niiden ostettavuuden kehittämiseen lisäävät eri kohderyhmien kiinnostusta veneilyyn, vesistömatkailuun ja ympäröivän alueen kaupallisten palvelujen käyttämiseen. Hyödyt realisoituvat matkailu-, vapaa-ajan ja palvelualan yritysten

liikevaihdon ja työpaikkamäärän sekä siten myös kuntien verotulon kasvuna. Myös kausipaikkojen vuokrat muodostavat merkittävän tulonlähteen ja kehittämisreservin kunnille.

Kaupunkiseudun asukkaiden tietoisuus kuntien virkistysympäristöstä ja sen mahdollisuuksista nousee uudelle tasolle. Aktiviteetit vesistöjen ääressä ja vesillä vaikuttavat myönteisesti ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen sekä parantavat asuinympäristön viihtyisyyttä. Kehittyvä veneily ja vesistömatkailu kirkastavat osaltaan kaupunkiseudun profiilia vetovoimaisena asumisen ja matkailun kohteena. Vesillä liikkuminen lihasvoimin tai purjehtien on lähtökohtaisesti ekologista ja luonnonläheistä toimintaa. Myös moottorikäyttöiset vesikulkuneuvot muuttuvat yhä vihreämmiksi uusien teknologioiden levitessä.

Vesistöä hyödyntäviin palveluihin liittyvä kysyntä lisääntyy luontaisesti matkailijoiden määrän lisääntyessä ja väestön kasvaessa. Osaltaan palvelujen käyttöä lisää vielä kehittyvä palveluntarjonta alueen venesatamissa ja niiden lähiympäristöön. Järvisatamien kehittämiseksi tehty pitkäjänteinen pohjatyö antaa hyvän pohjan veneilyn ja vesistömatkailun merkityksen näkyvälle nostamiselle tulevina vuosina.

2.Lähtökohdat ja tavoitteet

Tehtävänä on ollut selvittää vaihtoehtoisia ja selkeitä seudullisia toiminta- tai organisaatiomalleja, joilla syksyllä 2017 valmistuneen Seutusatamat-hankkeen tavoitteita saadaan toteutettua. Pyörää ei ole keksitty uudelleen, vaan työtä on tehty olemassa olevia lähtöaineistoja tiivistäen, havainnollistaen ja tarvittavilta osin täydentäen.

Keskeisinä lähtöaineistoina ovat olleet:

- Seutusatamat-hankkeen loppuraportti, 2017¹. Kaupunkiseudun 54 järvisatamaa sai laatuluokituksen palvelujen mukaan. Raportin mukaan satamia ei tarvita määrällisesti lisää, mutta satamapalveluja tulisi kehittää. Raportti sisältää kunnille suunnattuja palveluiden kehittämisehdotuksia.
- Vene vie -esiselvityshankkeen tulokset ja tuotokset (venesatamien ja vesistömatkailun kehittämistarpeet), 2015.²

Toimeksiannon toteutuksesta vastasi FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy tammi-kesäkuun 2018 aikana. FCG:stä työhön osallistuivat alueiden, elinkeinojen ja matkailun kehittämiseen erikoistuneet asiantuntijat Jaana Myllyluoma ja Markku Nissi sekä satamien ja vesiväylien parissa työskentelevät Markku Vähäkäkelä ja Jari Kemi.

Työtä ohjasi Tampereen kaupunkiseudun infrapalvelujen työryhmä, ja sparraajana toimi erillinen pienryhmä, jossa jäsenenä olivat Ritva Asula-Myllynen (Tampereen kaupunkiseutu), Antti Jortikka (Oriveden kaupunki) ja Arto Lammintausta (Tampereen kaupunki). Lisäksi haastateltiin teemaan liittyviä keskeisiä toimijoita.

¹ http://www.tampereenseutu.fi/site/assets/files/4334/seutusatamat_loppuraportti_syyskuu_2017.pdf

² https://www.tampere.fi/tiedostot/K9f3E5o8Z/Vene_vie_loppuraportti.pdf

3. Nykytila ja potentiaali

3.1. Luokitellut järvisatamat

Alueen järvisatamat on luokiteltu niiden palvelutason mukaan.

	Satamaluokan edellyttämät palvelut
I	Vähintään 100 kausipaikkaa ja 10 vierasvenepaikkaa. Enemmän kuin 15 palvelua, esim. aallonturjasta, käveltävät aiset, lokkikarkotin, kahvila, sauna, wc (edellisen luokan lisäksi).
II	Vähintään 50 kausipaikkaa ja 5 vierasvenepaikkaa. 11-14 palvelua, kuten vierasvenelaituri, hyvä sijainti, pysäköintialue, veneluiska (edellisen luokan lisäksi).
III	Vähintään 25 venepaikkaa. 7-10 palvelua, esim. nousutikkaat, valopollarit, liikennöintiyhteydet, esteettömyys (edellisen luokan lisäksi).
IV	Laituri, jossa venepaikkoja, 4-6 palvelua, kuten pelastusrengas, aita, jätepiste ja pysäköinti.
V	Laituri, jossa venepaikkoja. Vähäinen määrä muita palveluita.

Taulukko 1. Järvisatamien luokitteluperusteet

Luokiteltuja satamia on yhteensä 54 kpl. I-luokan satamia on Nokialla (Vihola), Tampereen Näsijärvellä (Jänissaari-Mustalahti ja Kortelahti), Tampereen Pyhäjärvellä (Laukontori-Ratina ja Viinikanlahti) sekä Ylöjärvellä (Pimeesalmen telakka).

Luokitus			
Kunta, satama	Nyk. / tavoite	Kunta, satama	Nyk. / tavoite
Kangasala		Tampere (Näsijärvi)	
Kaivanto (mh)	IV/III	Halkoniemi	II/I
Mobilia (s)	III/II	Jänissaari	I/I
Koivusaari (s)	IV/III	Katiskalahti	III/II
Kaivannon sairaala (p)	V/IV	Kämmenniemi	III/II
		Maisansalo	II/I
Lempäälä		Mustalahti ja Kortelahti	I/I
Myllyranta	IV/III	Naistenlahti	II/I
Vaihmalan Hovi	IV/III	Perkiölahti	III/II
Uittoranta (s)	III/II	Rauhaniemi	III/II
Kuusiranta (s)	III/II	Santalahti	II/I
Mäyriä (v)	IV/III	Sisäruspohja	V/IV
		Tasanne	III/II
Nokia		Tapoonlahti	IV/III
Eden	II/I	Terälahti	V/IV
Siuro	III/II	Viitapohja	V/IV
Vihola	I/I	Tampere (Pyhäjärvi)	
Viinikanneemi	V/IV	Elvala	IV/III
		Härmälänsaari	III/II
Orivesi		Laukontori ja Ratina	I/I
Karpinlahti	III/II	Rahola	IV/III
Koppala (s)	V/IV	Rantaperkio	III/II
Rönkä (s)	III/II	Soutakeskus	III/II
Säynäniemi (y)	IV/III	Uittotunneli	III/II
Purnu (yks.)	IV/III	Viikinsaari	V/IV
		Viinikanlahti	I/I
Pirkkala		Vesilahti	
Loukonlahti	II/I	Narva (Kostialansaari)	V/IV
Reippi	IV/III	Lammassaari	III/II
Turri (s)	II/I	Laukon kartano (yks.)	IV/III
Lyhenteiden selitteet		Ylöjärvi	
(mh) Metsähallituksen omistama		Haveri	IV/III
(s) Satamaa hallinnon veneseura		Kuru	III/II
(p) Potentiaalinen kohde		Serlapuisto	III/II
(v) Virk. alueyhdistyksen omist.		Paappasenniemi	V/IV
(y) Satamaa hallinnon yrittäjä		Kuusela (Vahantalahti)	III/II
(yks.) Yksityinen satama		Pimeesalmen telakka (yks.)	I/I

Luokiteltuja satamia yhteensä 54

- I-luokan satamia 6 kpl
- II-luokan satamia 7 kpl
- III-luokan satamia 19 kpl
- IV-luokan satamia 13 kpl
- V-luokan satamia 9 kpl

Kuva 1: Tampereen kaupunkiseudun 54 järvisataman laatuluokitus kunnittain.

Venesatamat ovat valtaosin kuntien omistamia ja ylläpitämiä. Seitsemän satamista on veneseuran hallinnoimia, Kangasalan Kaivanto on metsähallituksen Lempäälän Mäyriä virkistysalueyhdistyksen omistuksessa. Oriveden Purnu, Laukon kartanon venesatama Vesilahdella ja Pimeesalmen telakka ovat yksityisiä satamia. Lisäksi yrittäjävetoinen satama löytyy Oriveden Säynäniemestä.

Venepaikkoja kaupunkiseudulla on yhteensä yli 4000.

3.2. Vesikulkuneuvojen määrä

Rekisteröityjen veneiden määrät

Vesikulkuneuvorekisteriin kuuluvat runkopituudeltaan vähintään 5,5 m pitkät purje- tai moottoriveneet. Vesikulkuneuvot on merkittävä rekisteriin myös silloin, kun valmistajan ilmoittama moottoriteho on vähintään 15 kW eli 20,4 hv.

Rekisteröintivelvollisuus koskee myös muita koneellisia vesikulkuneuvoja, kuten vesiskoottereita, sekä valtion ja kuntien omistamia vesikulkuneuvoja.

Tampereen kaupunkiseudulla on yhteensä yli 8 000 vesikulkuneuvoa, joista valtaosa on moottoriveneitä. Purjeveneistä, joita on yhteensä noin 500, pääosa seilaa Näsijärven puolella.

Tampereen kaupunkiseutu	Vesikulkuneuvotyyppi			Yhteensä
	01 Moottori-vene	02 Purjevene	03 Muut	
Tampere	3 296	462	203	3 961
Ylöjärvi	888	24	44	956
Kangasala	869	4	29	902
Nokia	770	5	16	791
Orivesi	492	6	13	511
Lempäälä	451	1	23	475
Pirkkala	378	.	27	405
Vesilahti	167	.	5	172
Yhteensä	7 311	502	360	8 173
%	89,5	6,1	4,4	100

Taulukko 2. Rekisteröityjen veneiden määrä Tampereen kaupunkiseudulla vuoden 2017 lopulla (Trafli)

Lisän kaupunkiseudun veneilypotentiaaliin tuovat vesiteitse saavutettavissa olevat alueet. Niillä on yhteensä noin 7000 vesikulkuneuvoa.

Vesistöyhteydet kaupunkiseudulta	Vesikulkuneuvotyyppi			Yhteensä
	01 Moottorivene	02 Purjevene	03 Muut	
Virrat	539	9	28	576
Mänttä-Vilppula	516	5	20	541
Ruovesi	571	5	18	594
Pälkäne	573	3	11	587
Sastamala	663	6	19	688
Hämeenkyrö	308	1	4	313
Ikaalinen	421	4	7	432
Akaa	391	4	7	402
Valkeakoski	839	15	22	876
Hämeenlinna	1647	13	57	1717
Janakkala	330	.	9	339
Yhteensä	6798	65	202	7065
%	96,2	0,9	2,9	100,0

Taulukko 3. Veneiden määrät kaupunkiseudulta veneellä saavutettavissa olevissa kunnissa (Lähde: Trafi)

Vertailun vuoksi alla on esitetty koko maan käsittävä vesikulkuneuvotilasto, jossa purjeveneiden osuus on suhteessa hieman suurempi johtuen etenkin merialueiden vaikutuksesta.

	Vesikulkuneuvotyyppi			Yhteensä
	01 Moottorivene	02 Purjevene	03 Muut	
Koko maa	188 339	14 091	5 897	208 327
%	90,4	6,8	2,8	100,0

Taulukko 4. Veneiden määrä koko maassa (Lähde: Trafi)

Ensirekisteröinnit

Kaupunkiseudulla rekisteröitiin vuonna 2017 yhteensä noin sata vesikulkuneuvoa. Koko Pirkanmaan alueen vastaava luku oli 264 ja Kanta-Hämeessä 73 ensirekisteröintiä.

Tampereen kaupunki- seutu	Vesikulkuneuvon tyyppi								Yhteensä 1-12/2017
	01 Moottori- vene	02 Purjevene	03 Ilmatäyt- teinen/RIB	04 Hydro- kopteri	05 Vesi- skootteri	06 Moottori- purjehtija	07 Ilmatyyny- alus	08 Muu	
Tampere	71	.	.	.	29	.	.	.	100
Kangasala	13	.	1	.	5	.	.	.	19
Ylöjärvi	13	.	.	.	6	.	.	.	19
Pirkkala	11	.	.	.	7	.	.	.	18
Nokia	11	.	.	.	1	.	.	.	12
Lempäälä	7	.	.	.	4	.	.	.	11
Orivesi	9	.	.	.	1	.	.	.	10
Vesilahti	.	.	.	.	2	.	.	.	2
Yhteensä	135	0	1	0	55	0	0	0	191

Taulukko 5. Ensirekisteröinnit, Tampereen kaupunkiseudulla, tammi-joulukuu 2017 (Lähde: Trafi)

KOKO MAA	1-12/2017	1-12/2016	Muutos	1-12/2015	Muutos
01 Moottorivene	2 754	2 870	-4,0 %	2 967	-3,0 %
02 Purjevene	11	29	-62,1 %	22	31,8 %
03 Ilmatäytteinen/RIB	67	45	48,9 %	66	-30,3 %
04 Hydrokopteri	3	.	-	5	-80,0 %
05 Vesiskootteri	692	649	6,6 %	533	21,0 %
06 Moottoripurjehtija	1	1	0,0 %	1	0,0 %
07 Ilmatyynyalus	8	1	700,0 %	4	-75,0 %
08 Muu	42	44	-4,5 %	47	-8,5 %
Yhteensä	3 578	3 639	-1,7 %	3 645	0,0 %

Taulukko 6. Ensirekisteröinnit, koko maa, tammi-joulukuu 2017, vertailu 2016 ja 2015 (Lähde: Trafi)

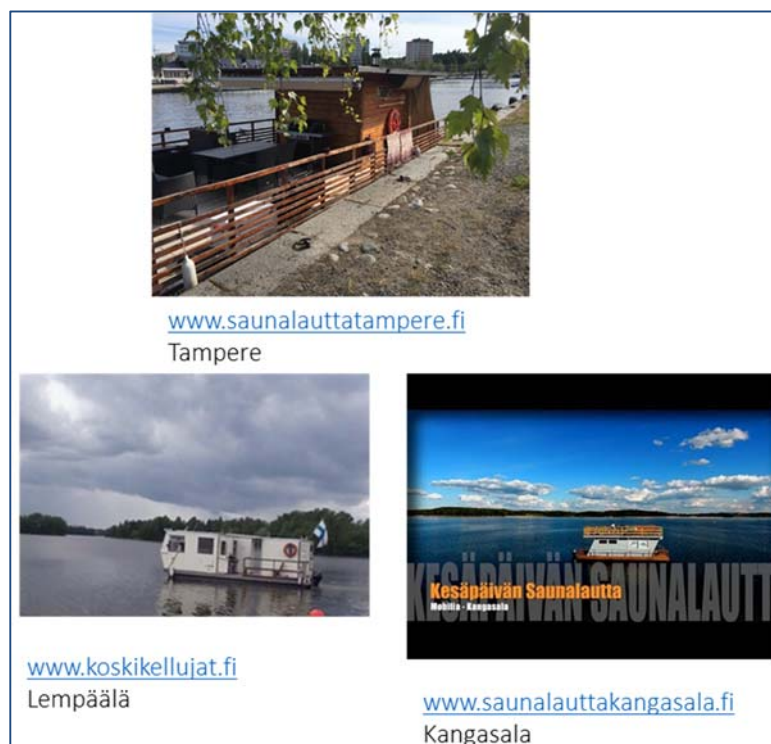
Koko maan kattava tilasto yllä osoittaa yleisen ensirekisteröintien kehityksen, johon taloustilanteen lisäksi on vaikuttaneet mm. veneveroon liittyvät suunnitelmat.

Rekisteröimättömät veneet ja vesikulkuneuvot

Arvioiden mukaan rekisteröimättömiä veneitä on rekisteröityihin verrattuna noin kolminkertainen määrä, ja lähes puolet niistä on soutuveneitä.

Saunalauttoja on alueella vähintäänkin yli 30, ja niiden määrä on ollut kasvussa. Saunalautta on rekisteröitävä, jos sen moottoriteho on vähintään 15 kW (yli 20 hv) tai jos siinä on moottori tai purje ja rungon pituus on vähintään 5,5 m.

Vesikulkuneuvorekisterissä saunalauttoja ei vielä näy.

Kuva 2: Esimerkkejä alueen saunalautoista

3.3. Vesistöalueen toimijoita

Kaupunkiseudun risteilytoimijoita

- Hopealinjat (Suomen suurin sisävesivarustamo), www.hopealinjat.fi. Risteilee m/s Silver Sky -aluksella Pyhäjärvellä, lähdöt Tampereen Laukontorilta, m/s Silver Moon -aluksella Vanajavedellä, lähdöt Hämeenlinnan satamasta, sekä s/s Tarjanne -aluksella Virroilla ja Ruovedellä
- Kuutar, www.kuutar.fi. Näsijärvellä m/s Merete, risteilee Pyhäjärvellä, Vanajavedellä ja Hiidenjoella m/s Kulkuri.
- TampereBayCruises, www.tamperebaycruises.com. Risteilyjä Pyhä- ja Näsijärvellä

Lisäksi vesistöalueella on muita pienempiä toimijoita.

Kuva 3: Silver Moon -iltapäiväpäiväristeily Tampereella (Kuva: Hopealinjat)

Leirintä/karavaanarialueita

- Viinikanniemen leirintäalue (Nokia Camping)
- Peltomäki Wake Valley, Ylöjärvi
- Taulaniemi, Teisko
- Maisansalo, Teisko
- Säynäniemi, Orivesi

Tampere Camping Härmälä on vähitellen muuttumassa asuinalueeksi, ja uusi paikka toiminnoille on osoitettu Alasjärven pohjoisrannalta Niihamassa.

Kuva 4: Maisansalon karavaanialueen venesatamaa on uudistettu hiljattain (mm. laiturit, valaistus)

Venevuokrausta

Internetistä löytyviä esimerkkejä:

Brand Line Oy

Tampere, 33100 TAMPERE
<http://www.brandline.fi>
myynti@brandline.fi
 050 555 5900

Brand Line tarjoaa veneistelyä ja venetaksipalveluja Tampereen Pyhä- ja Näsijärvellä. Risteilyn yhteyteen voi halutessaan tilata myös saunomista, ruokailua ja erilaisia hauskoja vesireiheviihtokäytöksiä.

Heittokalastusretki - Längelmäveden Venematkat Oy

Kirjasniementie 140, 35300 Orivesi
<http://www.venematkat.fi>
langelmaveden@venematkat.fi
 0400 233 746

Heittokalastusmatkaan kuuluu vene ja kippari, heittokalastusvälineet, turvallisuusvälineet ja virvoitusjuomat. Matkan kesto noin 3 tuntia. Veneeseen voidaan ottaa 4 kalastavaa asiakasta.

Järvi-Suomen Venevuokraus

Laiturikatu 1, 33230 Tampere
<http://www.finnlake.com/vuokraus>
lasse.sourander@pajjatmark.inet.fi
 040 759 7679

Näsijärven laivastoomme kuuluu kaksi teräsvenettä sekä kotimainen ikkulasäikkö Family Cruiser. Vuokraa vene viikoksi tai pidemmäksi jaksoksi ja nauti Pirkanmaan monipuolisesta venematkailutarjonnasta!

Vuokraa kalastusvene

Kirjasniementie 140, 35300 Orivesi
<http://www.venematkat.fi>
langelmaveden@venematkat.fi
 +358 400 233 746

Vuokraa Saimaa-soutuvene sekä kalastusvälineet ja suuntaa apajille. Veneessä on pieni perämoottori, liivit sekä heitto- ja mato-onget ja sumpu. Veneessä voi kalastaa 3 henkilöä.

Merimuike vuokraveneitä Näsijärvellä

Talvialantie 5, 34130 Ylöjärvi
<http://www.merimuike.com>
info@merimuike.com
 0400 491970

Buster perämoottorivene vuokrattavana Näsijärvellä. Sopii hyvin kalastukseen ja retkeilyyn. Veneen voi siirtää trailerilla muihinkin vesistöihin. Saatavana myös 9 metrin Merimuike-matkavene pitemmille reissuille.

Vuokraa soutuvene tai SUP-lauta Kaukajärvellä

Kaukajärven Riiniemi, 33710 Tampere
<http://www.kaukajarvi.net>
kaukajarvisuora.ry@gmail.com
 +358 405174464

Vuokraa Kaukajärvisuoran soutuvene ja nauti Kaukajärven kauneudesta! Veneet sijaitsevat Riiniemen rannassa, veneen avaimen saa rannan kiosista, ja pelastusliivit sisältyvät vuokraan (valittavana erikokoisia liivejä). Uutta! Kioskilta vuokrattavana myös SUP-lautoja!

Venetaksi

Laukontori, 33200 Tampere
<http://www.venetaksi.com>
hristopop@gmail.com
 050 569 6042

Haluatko tutustua vesitse Tampereen upeisiin maisemiin? Voit käydä grillaaressa, terassilla ja ravintolassa syömässä muun muassa Viikinsaareissa, kylpylä-hotelli Edenissä ja Viinikanniemen teirintäalueella. Tilaa vain meiltä kuljetus!

Kajakki vuokraus - Längelmäveden Venematkat Oy

Kirjasniementie 140, 35300 Orivesi
<http://www.venematkat.fi>
langelmaveden@venematkat.fi
 0400 233 746

Vuokraa kajakki ja lähde melomaan! Vuokrattavana on 7 yhden hengen kajakkeja ja yksi kahden hengen kanootti.

Veneiden säilytystä, huoltoa ja kuljetusta

Tampereen kaupungilla on talvisäilytysalueita (säilytys vedessä), ja veneseurat tarjoavat jäsenilleen talvisäilytyspaikkoja.

Esimerkkejä yksityisistä tai yhdistysten palveluista:

- Raholan Pyrkivä järjestää veneiden talvisäilytystä Tampereella (Ratapihankadun veturihalli)
- Kangasalan Vuokrapaikka Oy, talvisäilytystä, www.vuokrapaikka.com
- Hämeen Pienkonehuolto Oy, Orivesi, veneiden huolto- ja säilytyspalveluja www.hameenpienkonehuolto.fi
- Nokian Venehuolto, veneiden huolto, kuljetus ja talvisäilytys, www.nokianvenehuolto.fi
- WaveMotor Oy, Tampere ja Kangasala, myynti, verkkokauppa, huolto, www.wavemotor.fi
- Lempäälän venekuljetus, www.boatmove.eu

Veneiden kuljetuksia Näsijärven ja Pyhäjärven yhdistävän Pispalan uittotunnelin ja ns. kumikanavan läpi hoitavat yksityiset yrittäjät.

Tampereen satamatoimisto tarjoaa 2018 alkaen lukittuja kanoottien säilytyspaikkoja sekä Pyhäettä Näsijärven puolella.

Ympärivuotisuutta ja pidennettyä sesonkia veden äärellä

Retkiluisteluratoja löytyy Pirkanmaalta ³ ainakin toistakymmentä. Suurinta osaa listauksen luistinradoista ylläpidetään talkoovoimin.

Tampereella yksityinen Hiking Travel, Hit ylläpitää Näsijärvellä retkiluistelurataa ja välinevuokraamoja sekä Siilinkarin majakkasaarella talvikahvilaa viikonloppuisin ja hiihtolomaviikolla talvikaudella. Muita talviaktiviteetteja ovat esim. lumikenkäily ja hiihto. www.hikingtravelhit.fi

Kalastusseurat järjestävät mm. pilkkikilpailuja.

Risteilyt jatkuvat pitkälle syksyyn, ja esim. Hopealinjojen kausi päättyy perinteisesti uudenvuodenristeilyyn.

Mm. Maisansalon karavaanialueella on aktiivista ympärivuotista toimintaa, ja esimerkiksi vetouistelukisoja on vielä myöhään syksyllä.

Uima- ja urheiluseurat ylläpitävät talviuintipaikkoja. Esimerkiksi Tampereella on 6 saunallista ja kolme saunatonta talviuintipaikkaa.

Ei vain veneilyä

Venesatamien palvelujen kehittämisessä tulee tarkastella myös satama-alueiden lähiympäristön palvelut ja niiden mahdollisuuksia. Tutkimusten mukaan veneilijät toivovat enemmän tietoa lähialueiden palveluista ja mahdollisuuksista.⁴

³ Moro-lehden selvitys 2/2017

⁴ Mm. 30MILES-hankkeen veneilijäkysely kesällä 2017, <http://www.merikotka.fi/wp-content/uploads/2015/11/30MILESsummary.pdf>

Veneilijöitä voivat kiinnostaa esimerkiksi - edellyttäen, että tieto palveluista on helposti saatavilla ja opastus ja sujuva kulku/liikenneyhteys toimivat – seuraavat palvelut:

- Kaupalliset palvelut, ravintolat, kahvilat
- Kulttuuripalvelut
- Matkailukeskittymät
- Nähtävyydet
- Majoituskohteet: hotellit, hostellit, vuokramökit, muu erikoismajoitus
- Camping/karavaanarialueet
- Luonnonpuistot, luontoreitit
- Ohjelmapalvelut
- Vuokrauspalvelut (esim. välinevuokraus)

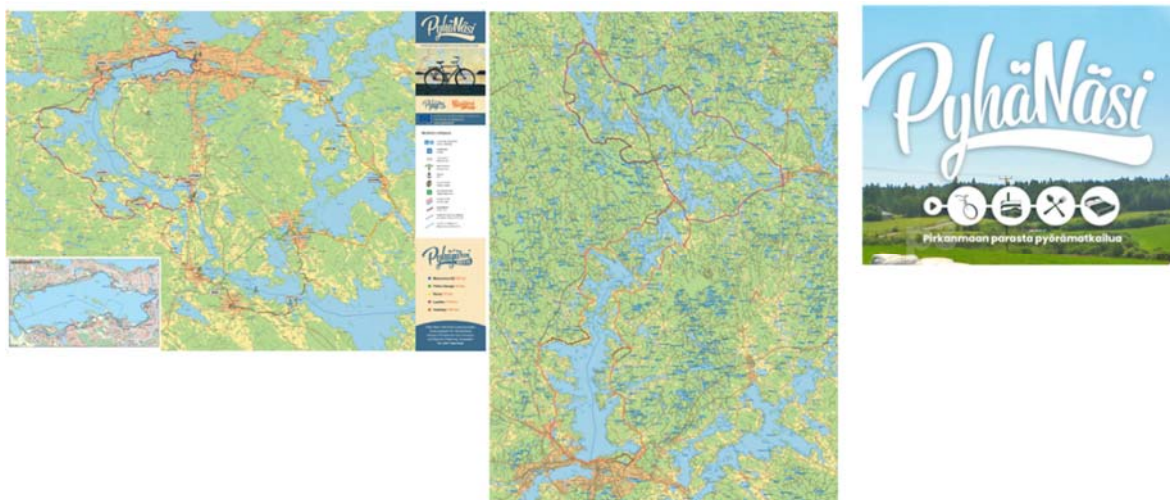
Risteilyt ja varsinkin bussi/laiva-yhdistelmäpaketit taas voivat tuoda satamiin peruskävijävirtaa muualta kuin veneilijöiden keskuudesta.

3.4. KytKentä matkailuun

PyhäNäsi-matkailureitistö⁵

PyhäNäsi on erityisesti polkupyöräilijöille suunniteltu, vesistöjä kiertävä matkailureitistö, joka nojaa paikallisiin palveluihin ja kärkekohteisiin. Reitistön kehityksestä ja markkinoinnista vastaa Ekokumppanit Oy, ja yhteistyössä on mukana mm. Hopealinjat.

Vesistöjen rantoja pitkin kulkevassa reitissä on analogiaa venesatamaverkoston kehittämiseen, ja se myös synnyttää uutta asiakaspotentiaalia venesatamien kahvila-, ravintola- ja muille oheispalveluille.

Kuva 5: PyhäNäsi-matkailureitistö

⁵ <http://nasijarvireitti.fi>, <http://pyhajarvireitti.fi>

Visit Tampere

Alueellisen matkailuorganisaation, Visit Tampereen, tehtäviä ovat:

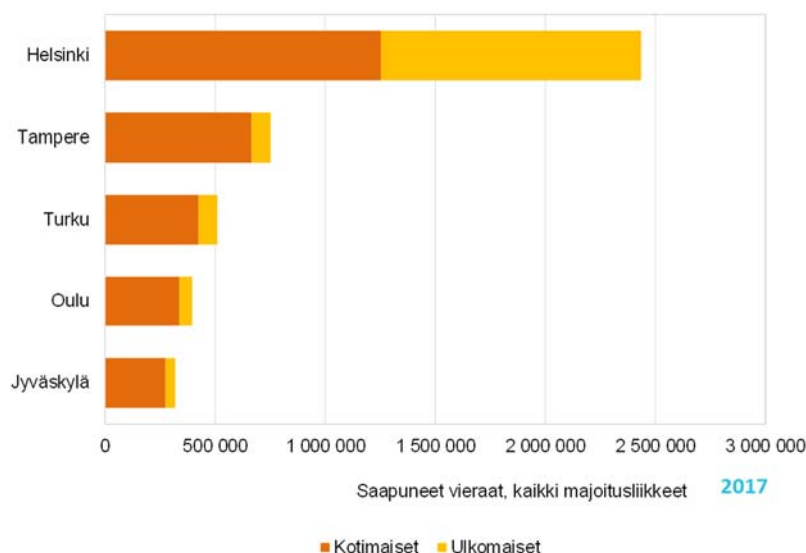
- Alueen matkailun edistäminen ja markkinointi
- Matkailuneuvonta
- Markkinointiyhteistyö
- Convention Bureau –toiminnot

Visit Tampere on ottamassa käyttöön sähköistä Bokun-järjestelmää⁶⁶ matkailutuotteiden online-myyntialustaksi ja markkinapaikaksi. Bokun on käytössä mm. Finnairilla.

Muita Visit Tampereen näkökulmasta ajankohtaisia teemoja ovat mm.

- Kansainvälisten matkailijoiden määrän kasvattaminen (-> potentiaali myös vesistömatkailun hyödynnettävissä)
- Hotelli-investoinnit, mm. Tampereen Kansi
- Lentoyhtiöiden houkuttelu
- Särkänniemen alueen kehittäminen ja ympärivuotinen vetovoima (Järvikeskus sen osana)
- Lakeland-yhteistyö: Näsijärvi, Pyhäjärvi
- Teiskon kehittäminen: Kaanaa, Murikka-opisto ja Maisansalo (-> linkki venesatamiin)
- Hiilineutraalius kaiken toiminnan läpileikkaavana

Visit Tampereen korostaman kansainvälisten matkustajamäärien lisäämistarpeen taustalla on nykytila: 85 % Tampereen kaupunkiseudulle saapuvista matkailijoista tulee kotimaasta.

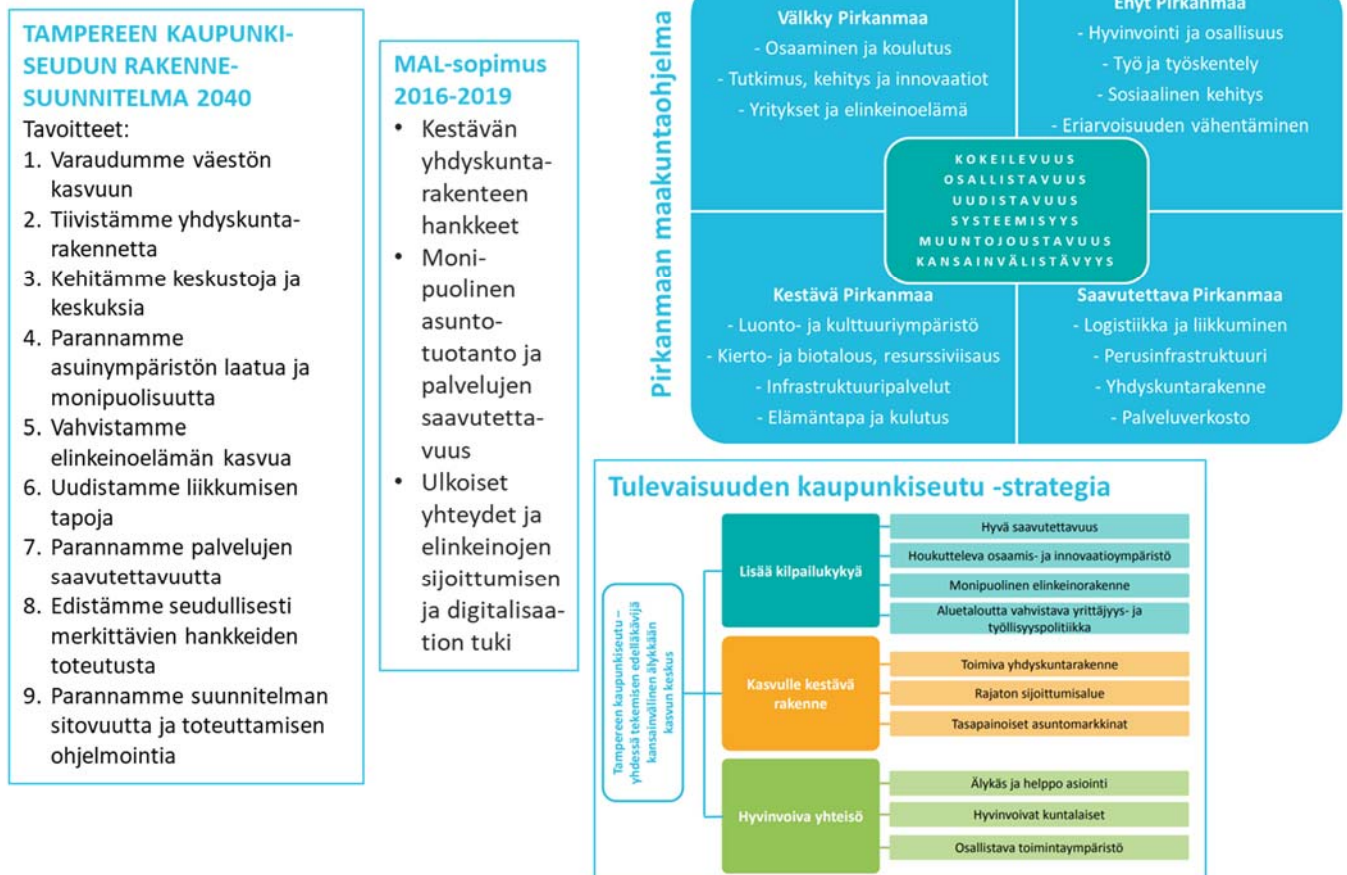

Kuva 6: Saapuneet matkailijat 2017. Lähde: SeutuNet/Tilastokeskus

⁶⁶ <http://bokun.io/>

3.5. Strateginen viitekehys

Alla olevassa kuvassa on tiivistetty seudulliset ja maakunnalliset suunnitelmat ja strategiat, jotka antavat pohjaa myös veneilyn ja vesistömatkailun kehittämiseksi ja siihen sisältyville osa-alueille, esimerkkinä vaikkapa digitaalisuus ja palvelujen saavutettavuus sekä kestävyteen ja asuinympäristöön liittyvät teemat.

Kuva 7: Keskeisiä seudullisia ja maakunnallisia suunnitelmia

Tampereen uuden strategian 2030⁷ visioissa Tampere on Pohjoismaiden vetovoimaisin elämyskaupunki sekä maailmalla tunnettu, kansainvälinen ja vahvasti verkottunut 300 000 asukkaan viihtyisä ja elävä kaupunki.

⁷ https://www.tampere.fi/tiedostot/s/gMnFtUzmF/Tampereen_strategia_2030.pdf

Kansainvälisen tason kulttuuri- ja tapahtumatarjontaan liittyen Tampereen strategiassa todetaan seuraavaa:

- Tampereen kansainvälistä tunnettuutta vetovoimaisena kulttuuri-, tapahtuma- ja urheilukaupunkina vahvistetaan. Tampere investoi tulevaisuuden kulttuurikaupunkiin kansainvälisen vetovoiman lisäämiseksi sekä kaupungin ja kaupunkilaisten identiteetin vahvistamiseksi. Uusia kulttuuri- ja urheilutapahtumia hankitaan kaupunkiin kunnianhimoisesti.
- Kaupunki toimii aktiivisesti alueen **kaupunki- ja matkailumarkkinoinnissa, matkailutarjonnan kehittämisessä sekä alueen toimijoiden yhteistyön vauhdittamisessa**. Kaupungin merkittävät hankkeet ja investoinnit vahvistavat alueen tunnettuutta ja vetovoimaa.
- Kaupungin kulttuuri- ja tapahtumatarjonta, luonnon monimuotoisuus ja turvallinen elinympäristö muodostavat **kansainvälisesti kiinnostavan matkailukokonaisuuden. Tampereen (mm. Teisko) ja sen lähialueiden matkailua kehitetään yhteistyössä muiden kuntien ja elinkeinoelämän kanssa.**

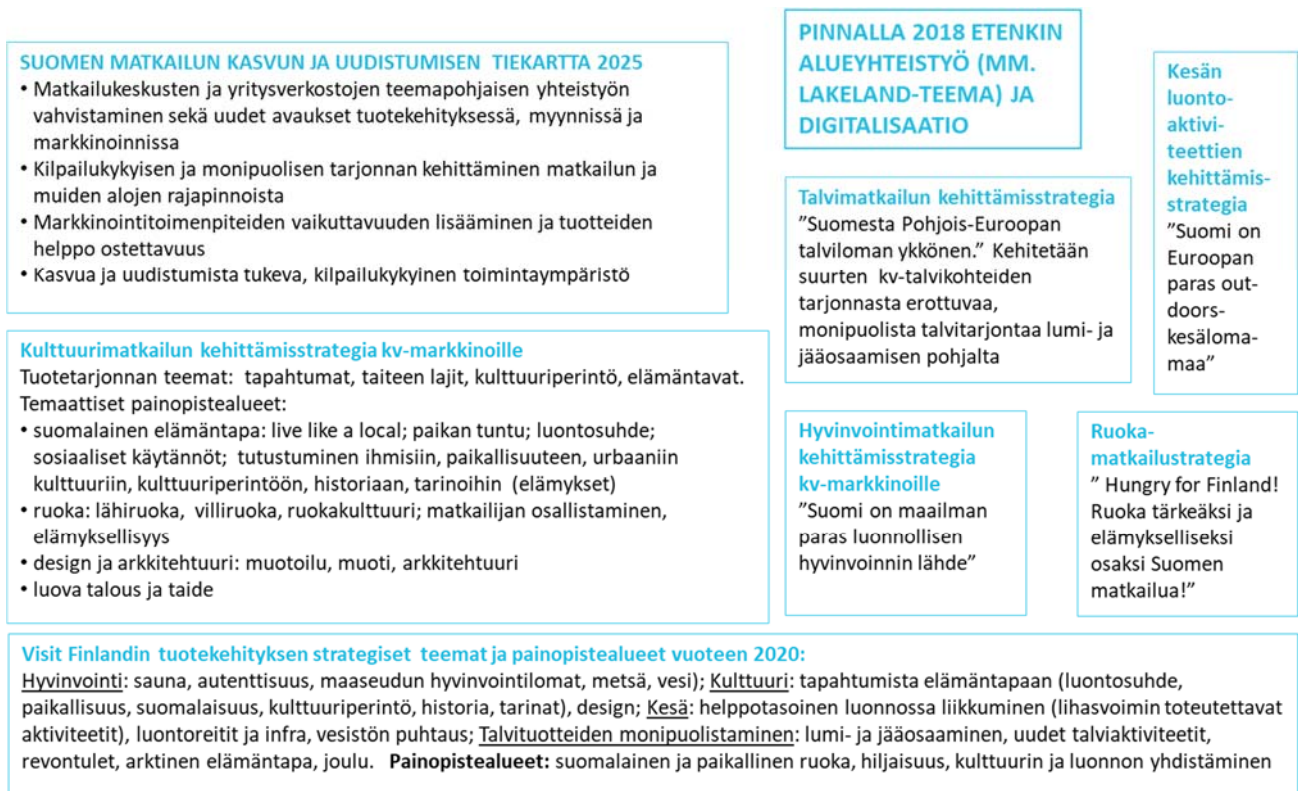

Viihtyisyyttä ja vetovoimaa vahvistetaan laadukkailla ja monipuolisilla viheralueilla ja -verkostoilla sekä **vesistöjen kestävällä hyödyntämisellä**.

Suomen matkailustrategiat

Veneilyn ja vesistömatkailun nousua alueella edistävänä tekijänä on kansallisen tason Lakeland-kattomarkkinointikokonaisuus, jossa Business Finlandin matkailua edistävä Visit Finland -yksikkö kehittää yhteistyössä Järvi-Suomen matkailuorganisaatioiden kanssa Järvi-Suomesta Lappia vastaavaa houkuttelevaa matkakohdetta ja alueellista brändiä.

Vesistömatkailun kehittämisen rinnalla ovat näkyvästi esillä luonto ja reitistöt sekä hyvinvointi-, kulttuuri- ja ruokamatkailu. Myös digitaalisuuteen ja ympärivuotisuuden kehittämiseen panostetaan vahvasti. Lisäksi hallituksen puolivälitarkastelussa keväällä 2017 päätettiin lisätä matkailukokonaisuus vuosien 2017-2019 toimenpidesuunnitelmaan. Siinä määritelty Matkailu 4.0 on toimenpidekokonaisuus, jolla tuetaan matkailuelinkeinon kansainvälistä kasvua ja uudistumista. Toimenpideohjelmalle on myönnetty 16 miljoonan euron lisärahoitus, ja sen toteuttamista tuetaan myös muulla rahoituksella. Yhtenä tavoitteena on vahvistaa Visit Finlandin suuralueyhteistyötä Järvi-Suomen kanssa.

Kuva 8: Suomen matkailun keskeiset strategiat ja teemat tiivistettynä yhteen kuvaan

Järvi-Suomen Western Lakeland –yhteistyöhanke

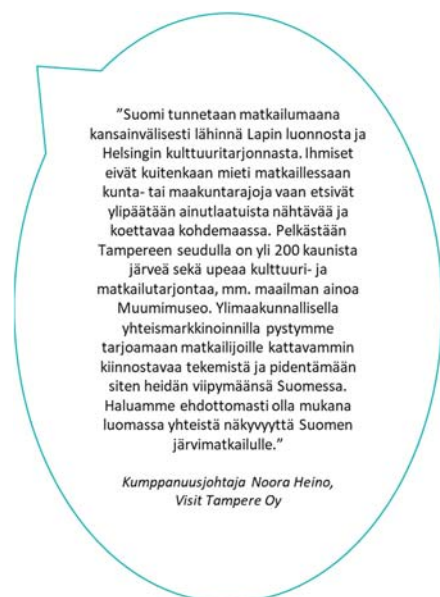
Western Lakeland –yhteistyöhanke on neljän maakunnan (Päijät-Häme, Kanta-Häme, Pirkanmaa ja Keski-Suomi) yhteismarkkinointi- ja myyntityöntekemisprojekti. Sen tavoitteena lisätä alueen tunnettuutta, edistää Järvi-Suomen matkailutoimijoiden palveluiden myyntiä ja hakea kasvua erityisesti kansainvälisiltä markkinoilta. Kohdemaina ovat erityisesti Japani ja Saksa.

Yhteistyö näkyi jo Matka 2018 -messuilla "Western Lakeland" -nimisen yhteisosaston muodossa.

Järvikeskus⁸

Särkänniemen alueelle, Mustalahden satamaan suunnitteilla olevan Järvikeskuksen tavoitteena on olla **seudullinen järvimatkailun portti** ja tarjota yhteinen ja **ympärivuotinen** paikka järvistä nauttimiseen.

Tarkoituksena on myös toimia Tampereen järvimatkailumarkkinoinnin keihäänkärkenä, joka on matkailijalle helppo paikka löytää. Suunnitelmassa on mm. järvi- ja avantokylpylä, monipuolista aktiviteettitoimintaa ja välinevuokrausta, tapahtumia, yhteistä tekemistä sekä luontotietoa ja

⁸ <http://lakenaturecenter.fi>

elämyksiin perustuvaa oppimista (Outdoor center –toiminta). Kävijätavoite on 200 000 henkeä vuodessa.

Keskuksen valmistelua koordinoi Ekokumppanit Oy yhteistyössä Tampereen kaupungin, Särkänniemi Oy:n, Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistyksen ja muun yhteistyö- ja avaintoimijaverkoston kanssa. Tavoitteena on kehittää liiketoiminnallista näkökulmaa sekä aktiviteettien varausjärjestelmää. Periaatteena on, ettei myydä kaikkea mahdollista vaan omia tuotteita, jossa mukana olevat yrittäjät ovat toteuttajina.

Kuva 9: Havainnekuva Järvikeskuksesta

3.6. Kysyntää luova potentiaali: matkailu, vapaa-aika, veneily

Matkailun ja vapaa-aajan trendejä ja ilmiöitä

MEGATRENDEJÄ JA AJUREITA - Ilmastonmuutos - Hiilineutraalisuus - Talouden painopiste itään - Kaupungistuminen - Digi & mobi - Some ja silmäiltävä sisältö - Big data ja IoT - Pelillisuus, lisätty todellisuus - Jakamistalous - Pop up- ja kokeilukulttuuri - MaaS - Bio- ja kiertotalous (ruoka ja energia) - Työelämän/työn murros - Elinikäinen oppiminen KESTÄVÄÄ MATKAILUA - Ympäristötietoisuus arkea, vastuullisuus nousussa - Ympäristöasioiden hoidon puutteet huomataan heti - Luxury without guilt: ei tuhlaa luonnonvaroja, lihasvoimalla liikkuminen, kierrätys, vähähiilinen ruoka ja juoma ISOJA TRENDJÄ MATKAILUSSA - Kokemuksellisuus, elämykset, moniaistisuus - LOHAS (lifestyles of health and sustainability) - Kulttuuri- ja luontomatkailu - Paluu perusasioihin, arjen luksusta ja ylellisyyttä - Aitous, paikallisuus, Go Local - Staycation (lähellä kotia) - DIY (Do It Yourself) "Löytöretkeily", social tourism	MONINAISIA KULUTTAJIA - Kysyntä pirstaloituu, palveluodotukset jakautuvat - Hinta-laatu-suhde: "tarpeeksi hyvä" - Supersaturatio = valtaosa ihmisten tarpeista on tyydytetty jo melko tai erittäin hyvin - Matkailijat entistä vaativampia ja hintatietoisempia - Matkustamisella ilmaista omaa statusta ja identiteettiä - Snacking - lyhytloimat, paljon koettavaa, tehokas ajankäyttö, viime tipan varaukset LÄHI- JA PIKARUOKAA - Lähi- ja pikaruokaa, ympäristöystävällisyys, vastuullisuus ja terveellisyys - Villiruoka - Fast casual – kohtuuhintaisia ravintoloita, nopeus, tuoreus, aitous, gastropubit - Ruokamatkailu MONINAISTA MAJOITUSTA JA MAJOITTUMISTA - Erikoismajoitus - Flexotel ym. - Poshtel - Workation - Glamping (glamour + camping) - Garden camping - Vertaismajoitus - Konteista on moneksi UUSIA KUJEITA - MAMIL – middle-aged man in lycra - Nextpedition - yllätysmatkat - Unimatkailu, napercising - Hayvacations – "heinäntekolomat" - Workation, Bleisure	IKÄÄNTYVÄT JA MUUTTUVAT MARKKINAT 55+ - suurin kasvu seuraavan 20 vuoden aikana, varakkaita, vielä töissä "Superseniorit", 65+ - ison kasvun ryhmä, energisiä, aktiivisia, varakkaita, vaativat laatua - Perhekoot pienenevät - DINK – double income, no kids, DINK & DOGS - Yhteisöt - ystäväpiirit, yhteisöt harrastusten ja tuotemerkkien ympärillä, FB-ryhmät -> teema ja samanhenkiset ihmiset kohdetta tärkeämpiä 3G (3 generations) – 3 sukupolven matkat - VFR – visiting family and relatives UUSIA SUKUPOLVIA - Y-sukupolvi (millennials), Z-sukupolvi - Hipsterit, hipsterilomat - Yuccies (young urban creatives) - Flashpackers - vaativia, enemmän rahaa kuin perinteisillä reppureissaajilla (backpackers) - Downshifting ("leppoistaminen"), slowlife - Nowners (ei omistamiselle) - Flash mobit (äkkiryhmät), kulttuurijammailu - Fitness-buumi PARADOKSEJA - Räätälöinti, laatu, henkilökohtainen palvelu vs. innovatiiviset itsepalveluratkaisut - Joko-tai-kuluttaja; hintavertailu vs. brändit ja elämykset - Digitaalisyys vs. unplugging - Joka vuosi jotakin uutta vs. kohdeuskollisuus - Etäinen, kiinnostava vs. kaukainen, unohtuva - Autenttinen arki vs. elämys - Extreme vs. turvallinen seikkailu - Pienet perheet vs. 3G "Zen", solo travel vs. group rejuvenation
---	---	--

Kuva 10: Matkailun, vapaa-aajan ja kuluttamisen trendejä ja muutosajureita (relevanteimmat sinisellä)

Megatrendien vaikutusta matkailuun, vapaa-aikaan ja veneilyynkin voidaan hahmotella seuraavasti:

- **Ilmastomuutos** -> Kesämatkailun (ja veneilysesongin) kausi pitenee. Perinteiset etelän turistikohteet muuttuvat entistä kuumemmiksi, joten viileä suomalainen kesä voi olla tulevaisuudessa entistä vetovoimaisempi.
- **Digitalisaatio** -> Digitaalisen ja mobiilin palvelutason kehittäminen ja sen huomioon ottaminen myynnissä ja markkinoinnissa ja sähköisessä saavutettavuudessa (näkökulmana asiakkaan koko palvelupolku). Sosiaalisen median merkitys kasvaa.
- **Kaupungistuminen** -> Yhä suurempi osa väestöstä asuu kaupungeissa. Lähellä olevien lähimatkailukohteiden kysyntä kasvaa
- **Väestön ikääntyminen** -> 55+ -ikäryhmässä tapahtuu suurin kasvu seuraavien 20 vuoden aikana (varakkaita, työssäkäyviä). 65+ -markkinat ovat ns. supersenioreja eli energisiä, aktiivisia ja varakkaita, vaativat laatua.
- **Kestävä kehitys** -> On otettava huomioon kaikessa toiminnassa. Matkailijat ja veneilijät ovat entistä ympäristötietoisempia.

Matkailukysynnän osalta muutostrendejä ovat esimerkiksi seuraavat:

- Yhteisöllisyys korostuu, ja matkakohdetta tärkeämpiä ovat teema ja samanhenkiset ihmiset.
- Matkailijat ovat entistä vaativampia, hintatietoisempia ja kriittisempiä.
- Kiinnostus hyvinvointiin, terveyteen, puhtauteen ja luontoon kasvaa. Lihasvoimalla liikkuminen (esim. pyöräily, soutaminen) on kasvussa.
- Kiinnostus aitoihin asioihin ja ihmisten arkeen lisääntyy, ilmassa on paluuta perusasioihin. Lähiruoka ja paikalliset erikoisuudet ovat arvossaan.
- Elämykset ja tarinat korostuvat. Elämyshakuisuutta on kahdentyypistä: jotkut etsivät extreme-kokemuksia, toiset taas turvallisia, ohjattuja elämyksiä esim. vedessä liikkumiseen.
- Lyhytlomien ja lähimatkailun kysyntä kasvaa - lyhyessä ajassa on ehdittävä kokea niin paljon kuin mahdollista. Varauksia tehdään viime tipassa.

Esimerkkinä elämyshakuisuudesta ja toisaalta perusasioiden ja yhteisöllisyyden kaipuusta on Tampereen saunakulttuuri ja asemoituminen saunapääkaupunkina. Yleisiä saunoja on enemmän kuin missään muualla Suomessa, ja saunominen lisää suosiotaan. Suomen saunaseura ja kansainvälinen saunaliitto ovat toukokuussa 2018 puoltaneet Tampereen nostamista maan ja maailman saunapääkaupungiksi.⁹

⁹ <https://www.aamulehti.fi/uutiset/tampereesta-saunapaakaupunki-saunaseuran-perustelut-ovat-komeat-taalla-on-yleisia-saunoja-eniten-suomessa-ja-niiden-taso-on-korkea-200950243/>

Veneilystä ja sen kehityksestä

Vene on veneilijälle monesti kesämökin korvike, ja useimmiten veneilemään lähdetään perheen kanssa. Muitakin tottumuksia on, mutta harvoin veneilemään mennään aivan yksin. Veneen pääasiallinen käyttötarkoitus on venematkailu, jonka merkitys muihin käyttötarkoituksiin verrattuna on viime vuosikymmeninä kasvanut merkittävästi.

Trafin tutkimuksen¹⁰ mukaan suomalaisten veneilyyn käyttämä aika veneilykauden aikana on vähentynyt hieman viime vuosina. Käyttäjät hyödyntävät vesikulkuneuvoja mökkimatkoihin (20 %), lyhyisiin päiväretkiin (69 %) ja usean päivän tai viikon mittaisiin matkoihin (11 %). Loma-aikana veneitä käytetään selvästi useammin kuin lomakauden ulkopuolella. Loma-aikana yli puolet käyttäjistä veneilee vähintään viikoittain ja noin 77 % vähintään muutamia kertoja kuukaudessa.

Venematkojen pituuteen ja veneilyyn käytettävien päivien määrään vaikuttaa vesistöalueen koko. Suurten vesistöjen ja etenkin merialueiden veneilijät tekevät pidempiä matkoja ja viettävät useampia päiviä veneellään kuin pienempien vesistöjen veneilijät.

Yöpyminen veneilymatkoilla vaihtelee. Keskimäärin 14 % yöpyy veneilymatkoilla. Eniten yöpyvät purjeveneilijät (84 %) ja sisämoottorilla varustetun veneen omistajat (59 %). Taloustutkimus (2016) arvioi, että ne veneilijät, jotka yöpyvät, käyttävät siihen vuodessa keskimäärin 16 yötä venettä kohti vuodessa. Useimmiten yövytään purjeveneillä liikuttaessa (28 yötä vuodessa).

Myös veneen koolla on vaikutusta yöpymisten lukumäärään ja majoittautumiseen. Mikäli veneessä yövytään useita öitä, öiksi majoittaudutaan hieman todennäköisemmin vierassatamiin kuin muihin satamiin tai suojapaikkoihin.

Maksullisen majoituksen valitsevat etenkin vesiskoottereilla liikkuvat sekä jonkin verran myös perämoottoriveneillä ja purjeveneillä liikkuvat. Erityisesti perämoottoriveneilijät majoittuvat usein muualle kuin veneisiinsä (esimerkiksi telttailu, sukulaiset) tai kaupalliseen majoitukseen.

Matkaveneilyn lisäksi venettä käytetään päiväretkiin. Matkailuelinkeinon näkökulmasta lyhytkestoista retki- ja ulkoilukäyttö voi olla vaikutukseltaan vähäistä, koska lyhyillä matkoilla esim. polttoaineiden, elintarvikkeiden yms. ostot tehdään pääosin kotipaikkakunnalla. Toisaalta tietoa palveluista ei välttämättä ole helposti saatavissa tai näkyvillä kohteissa, joten tältäkin osin hyödyntämätöntä potentiaalia voi olla paljonkin.

Veneilijöiden rahankäyttö

Veneilijöiden rahankäyttö ei jakaudu tasaisesti veneilypäiviä kohti, vaan rahaa käytetään rantautumisten yhteydessä. Näin ollen taloudelliset vaikutukset kohdentuvat niille alueille ja niihin satamiin, joiden alueella tai ympäristössä on veneilijöitä kiinnostavaa ja monipuolista palvelutarjontaa.

Selvityksiä veneilijöiden rahankäytöstä järvisuilla:

- Savonlinnan seudulla tehdyn selvityksen¹¹ mukaan veneessä yöpyneet matkailijat käyttivät rahaa keskimäärin 92,8 €/henkilö/vuorokausi. Keskimääräinen venekunnan koko

¹⁰ Veneilyn määrä sekä sen taloudelliset ja ympäristövaikutukset Suomessa, 2017

¹¹ Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset Savonlinnan seudulla vuonna 2010

oli 2,5 henkilöä ja viipymä 2,2 vuorokautta, joten veneessä majoittuva matkaseurue toi paikkakunnalle matkansa aikana yhteensä noin 510 €/matka. Eniten rahaa veneessä yöpyneet käyttivät ravitsemispalveluihin (32 %), ostoksiin päivittäistavarakaupoista (17 %) ja polttoaineeseen (13 %). Muita merkittäviä kulutuskohteita olivat kulttuuripalvelut (9 %), majoituspalvelut (9 %) ja erikoiskauppaostokset (9 %).

- Päijät-Hämeen matkailun tulos- ja työllisyys selvitykseen (2016) sisältyneen matkailija-tutkimuksen mukaan vierasvenesatamassa yöpyneet käyttivät rahaa keskimäärin 47 €/henkilö/vuorokausi (ostokset päivittäistavarakaupasta 15,7 €, ravitsemispalvelut 11,9 €, ostokset erikoiskaupoista 8,6 €, polttoaineostot 4,9 €, muu rahankäyttö 2,8 €, liikennepalvelut 1,4 €, viihde- ja virkistyspalvelut 1 € ja kulttuuripalvelut 0,7 €).

Veneilyn muutostrendejä

Yleisenä veneilyn trendinä on pitkään ollut veneiden koon kasvu. Toisaalta on suuri joukko ihmisiä, jotka ovat kiinnostuneita veneilystä mutta eivät välttämättä veneen omistamisesta.

Visio 2025 – tulevaisuuden venepalvelut –tutkimuksen (2011)¹² mukaan veneily koetaan miellyttäväksi harrastukseksi sekä siihen liittyvät elämys-, luonto- ja harrastusmahdollisuudet laajoina ja houkuttelevina.

- Veneily harrastuksena kiinnostaa, mutta monet jättävät kiinnostuksesta huolimatta aloittamatta. Veneilyyn kasvetaan usein sisään lapsuuden perheen harrastuksen kautta, ja kynnys aloittaa veneilyharrastus myöhemmällä iällä on korkea.
- Helppoutta arvostaville on tarjottava omia palveluita, ja toisaalta ikääntyneet kaipaavat jatkossa enemmän veneilytoimintaan liittyviä tukipalveluita.
- Arviolta 20 % väestöstä ei koe veneilyä missään muodossa mielenkiintoisena, mutta 80% kuluttajista veneily voisi olla houkutteleva harrastus, jos sitä tarjottaisiin nykyistä laajemmissa ja joustavammissa muodoissa.

Veneilyyn on tulossa uusia sukupolvia ja harrastajaryhmiä:

- Halvat ja nopeat pikk veneet kiinnostavat etenkin pääkaupunkiseudulla .
- Sinkkunaiset ovat nouseva veneenostajaryhmä.
- Veneilyperinne siirtyy sukupolvelta toiselle etenkin purjevereneilyssä.

Veneilyn rasiitteeksi koetaan erityisesti (pääoma, aika, sitoutuminen):

- Osaamisen puute , aloittamisen vaikeus
- Nykyveneilyn muoto ja brändi ei houkuttele
- Toimivien palvelukonseptien puute

¹² http://www.finnboat.fi/linked/fi/VISIO_2025_Tulevaisuuden_venepalvelut.pdf

Vierassatamilta odotetaan myös kesämökin kaltaista viihtyisyyttä ja ”terassimaisia” laituripaikkoja.

Aivan viimeaikaisia ilmiöitä veneilyn harrastajien mukaan on nuorten keskuudessa leviävä trendi kuljettaa venettä trailerilla vesistöstä toiseen.

Kuva 11: Keskeisiä ilmiöitä veneilyn ja veneilijän ympärillä

Peruspalvelut ovat veneilijöille tärkeimpiä, mutta sen lisäksi toivotaan tietoa ja opasteita lähialueen palveluista ja kiinnostavista käyntikohteista. Tapahtumat ovat merkittävä vetovoimatekijä. Palvelujen on oltava helposti löydettävissä etenkin sähköisten kanavien ja mobiilikäyttöliittymien kautta.

Kestävän kehityksen ja turvallisuuden huomioon ottaminen on tärkeää. Esimerkiksi ilmastonmuutos voi pidentää veneilykautta, jolloin veneillä entistä enemmän pimeissä ja mahdollisesti syys/kevätmyrskyjen aikaan.

Pääosa veneilijöistä rassaa perinteisesti veneitään itse, mutta uusien veneilijäryhmien, veneiden lisääntyvän vuokrauksen, yhteisomistuksen ja jakamistalouden uusien palvelukonseptien myötä veneiden huoltopalvelujen tai kokonaisvaltaisten leasing-ratkaisujen kysyntä voi kasvaa huomattavastikin.

3.7. Potentiaalisia kohderyhmiä

Seuraavassa taulukossa on analysoitu vierassatamien mahdollisia kohderyhmiä, joita voi tarkastella vierassataman palveluja kehitettäessä. Palveluja on tarkasteltu laajasta näkökulmasta – veneilijöiden lisäksi oheispalveluilla voi olla erilaisia asiakasryhmiä.

Potentiaalisimmat segmentit vaihtelevat l alueittain ja kohteittain.

	Veneilijät	Paikalliset & mökkeilijät*	Karavaanarit ja perheet	Pyöräilijät ja motoristit	"Haaveilija-veneilijät"
ARVOT	yhdessäolo, veneily elämäntapana, järviluonto, maise- mat, paikalliset perinteet, asioimisen helppous ja laadukkuus	tekemistä, liikuntaa, paikallisten ihmisten kohtaaminen, veden äärellä viihtyminen, veden äärellä asuville venepaikka	rauhallisuus, viihty- minen, turvallisuus, yhdessäolo ja tekeminen lasten kanssa	uusien paikkojen kokeminen, yhdessäolo samanhenkisten ihmisten kanssa	kiinnostus liikkua vesillä, halu kokea järviluontoa, turvallinen vesielämys
PALVELUT	toimivat ja moni- puoliset satama- palvelut, sauna, ruoka, tuoretuotteet, ostokset, yöpyminen, liikkumispalvelut satamasta, vene- kuljetus (etenkin uisteluveneilijät)	kaupan palvelut, kahvila-ravintola, tapahtumat, toritoiminta, venevuokraus	peruspalvelut (suihkut, sauna, keittomahdollisuus), edullinen ja rauhallinen kahvila- ravintola, lastenhoito, vuokraustoiminta lasten ohjelma- palvelut	kahvila-ravintola, tankkaus, huoltopisteitä, varaosia	veneen vuokraus, vesiretket, risteilyt, vesistön ohjelmapalvelut, yöpyminen veneessä, eväspaketit
TEKEMISTÄ	illanvietot, nähtävyydet ja käyntikohteet (maa/ vesi), tapahtumat, kalastus, mahdollisuus uintiin	omatoimiset aktiviteetit ympärivuotisesti	leikkipaikka, picnic, uimaranta, minigolf, onginta, lyhyet risteilyt ja vesiretket,, omatoimiset aktiviteetit	käyntikohteita, mahdollisuus yöpyä (vähän tavaraa mukana), motoristien kokoontumiset (maisematiet, mukaviin paikkoihin palataan)	lyhyet veneretket, kalastus
	Ryhmät, seurueet, risteilymatkailijat (myös kv)	Hyvinvointia ja rentoutumista etsivät	Special interest: luonto, kulttuuri, kalastus	Eränkävijät ja seikkailijat	KV-matkailijat Vrt. Visit Finland matkailijatutkimus 2015
ARVOT	yhdessä oleminen ja tekeminen, uudet kokemukset ja elämykset, hauskanpito	Kauas kaikesta ja irti arjesta ja stressistä, hyvinvointia ja terveyttä luonnosta ja kulttuurista, ripaus luksusta ja elämyksellistä hoivaa, slow life/lyhytlomat	kiinnostus luontoon, historiaan ja kulttuu- riin, tarve kokea uutta, oppia, tehdä käsillä, osallistua ja edistää luonto- ja kulttuuriympäristön säilymistä, "modernit humanistit"	monipuoliset palvelut ja luonnossa liikkui- misen mahdollisuu- det, vesillä liikkujia, eränkävijöitä ja erä-henkisiä reppureis- saajia, metsästys ja kalastus kiinnostaa	uusiin paikkoihin tutustuminen, paikalliset erikoisuudet sekä paikallinen elämäntapa ja arki, maisemat, vesistöt
PALVELUT	kahvila-ravintola, käyntikohteet, nähtävyydet, tapahtumat, toritoiminta, tapahtumatilat, risteilyt, elämyspaketit	majoitus, ruoka, hyvinvointipalvelut	retkipalvelut, vuokraus, neuvonta, majoitus, kuljetukset, kurssimuotoiset sisällöt, kalastukseen liittyvät palvelut	luvat, opastukset, majoitus, vuokraus, valmiit ja räätälöidyt paketit, kalastusretket, retkievää	ravintola, lyhyet ohjelmat ja pienet elämykset, risteilyt ja ohjatut veneretket, isompien laivojen pysähtyminen ja vesille pääsy tärkeitä
TEKEMISTÄ	lyhyet ohjatut kierrokset käynti- kohteissa, ohjattu toiminta, ostokset, matkamuistot	helpot luonto- ja liikunta-aktiviteetit, turvalliset seikkailut, helposti vesille	vene- ja luontoretket, linturetket, DIY (do- it-yourself), kalastus (omatoiminen/ ohjattu)	melonta, kalastus, sukellus	ostokset, matkamuistot (myös DIY), turvalliset seikkailut

Taulukko 7. Vierassataman potentiaalisia asiakasryhmiään ja heidän motiivejaan

3.8. SWOTista pohjaa toimintamallin kehittämiseen

Tunnistettuja vahvuuksia

- Tehdyistä selvityksistä ja toimintaa linjaavista strategioista on hyvä ponnistaa
- Kaupunkiseudun kuntien yhteistyö ja tahtotila
- Kasvava kaupunkiseutu ja sen ostovoima + lähivirkistysalueiden ja lähimatkailun kysyntä
- Luonto, järviluonto, puhtaat vesistöt
- Kaupunkiseudun matkailutarjonta, vierailukohteet ja kaupalliset palvelut
- Päätieyhteydet
- Lentoasema

Mahdollisuuksia

SSS – sijaintiin, saavutettavuuteen ja synergiaan liittyen

- Vesistöt kaupunkiseudun tärkeänä vetovoimatekijänä
- Satamien brändäys
- Yhteiset konseptit ja teemat
- Matkailureittien kehittäminen ja tuotteistaminen
- Tampereen matkailijavirtojen hyödyntäminen

Kasvavaa kysyntää luoviin markkinatrendeihin liittyen

- Lähiruoka, paikallisuus ja aitous
- Luonto- ja kulttuurimatkailu
- Hyvinvoinnin etsiminen
- Teemapohjainen matkailu
- Jakamistalous ja uuden sukupolven veneilykulttuuri (vuokra- ja taksiveneiden potentiaali)
- Turvalliset seikkailut

Ei vain veneilyä!

- Aktiviteetteja satamassa, helposti vesille eri tavoin + oheispalveluja, vene- ja välinevuokrausta, saunalauttoja
- Lähiympäristön vierailu- ja retkikohteet sekä tapahtumat
- Majoitusmahdollisuudet
- Kaikki veneet eivät ole yöpymiskelpoisia
- Pidempikestoisella matkalla veneilijät voisivat mielellään majoittua mukavasti edes yhdeksi yöksi (veneessä kuuma tms.)

- Palvelukonseptien kehittäminen eri asiakassegmenteille
- Asukkaiden ”olohuone” -ajattelu
- Sataman fasilitteettien monikäyttöisyys ja yhteiskäyttö

Uusi teknologia

- Älykaupunki- ja älysatamaratkaisut
- Älykäs valaistus
- Mittaaminen
- Informaatiota kävijöille ja kävijöistä (big data)
- Energiatehokkuus
- Uusiutuva energia
- Sähköveneet

Kehittämisen- ja investointitarpeita

SSS – sijaintiin, saavutettavuuteen ja synergiaan liittyen

- Lähialueen kohteiden saavutettavuuden (fyysinen, digitaalinen, näkyvyys, löydettävyyys) kehittäminen: matkailukohteet ja nähtävyydet, kaupungit, tapahtumat, majoitus...
- Kuntien virkistysympäristö ihmisten tietoisuuteen
- Liikenneyhteydet ja liikkuminen palveluna (MaaS)
- Väylämerkinnät, opastus
- Tieyhteydet perille
- Esteettömyys
- Pysäköinti
- Asumisen ja veneilyn yhdistävien vyöhykkeiden kehittäminen

Palveluihin liittyen

- Palveluntuottajien yhteistyö
- Tuotteiden ja teemareittien paketointi
- Helppo varattavuus ja ostettavuus (digi&mobi)
- Kävijäkokemuksen parantaminen
- Lisää risteilytarjontaa Näsijärvellä
- Talven potentiaalin hyödyntämisessä tarvitaan uusia toimijoita, nykyisten kasvattamista sekä aktiviteettikeskittymiä

Veneilyn infrastruktuuriin ja uusiin ratkaisuihin liittyen

- Lisää venepaikkoja suhteessa väestönkasvuun ja veneilyn kehitykseen, laituri- ja mooripaikkoja isommille veneille
- Polttoaineenjakelu
- Laiturien kunto
- Vesi- ja jätehuolto, septitankkien tyhjennys
- Energiatodokkuus, latauspisteet (veneiden sähköntarve lisääntynyt); mistä ja miten uudentyyppisiä risteilylaivoja
- Turvallisuus, valvonta
- Viihtyisyys

Haasteita

- Venekauden lyhyys ≠ toiminnan ympärivuotisuus
- Sään suuri vaikutus veneilyyn ja palvelujen kysyntään
- Veneilyseurongin piteneminen esim. ilmastön lämpenemisen vuoksi synnyttää haasteita turvallisuudelle (pimeys)
- Veneily kilpailee muiden aktiviteettien kanssa ajasta
- Liiketoiminnallinen kannattavuus
- Yhteistyön toimivuus (PPPP), paikallisten toimijoiden kehittämisresurssit ja pienten yritysten tuotteistusvalmiudet, investointien rahoitus

4. Benchmarking-kartoitus

Toimeksiannossa toteutettiin Seutusatamat-hanketta täydentävä benchmarking-kartoitus, jossa tarkastellaan sekä erityyppisiä toiminta- ja yhteistyömalleja että satamaoperaattorin sähköisiä työkaluja. Esitellyissä esimerkeissä korostuvat etenkin markkinointiyhteistyö, paremman näkyvyyden saavuttamien yhteistyöllä ja yhteisellä brändillä, yhteiset konseptit ja reitit sekä operoinnin synergiahyödyt.

4.1. Toiminta- ja yhteistyömalleja

BalticSailing

- BalticSailing on 42 sataman yhteistyöverkosto Saksassa ja Tanskassa.
- Verkoston tavoitteena on mainostaa pienehköä veneilyaluetta sekä sen laajentumismahdollisuuksia.
- Kohderyhmät ovat pääasiassa kotisatamaveneilijät Saksasta ja Tanskasta, joita kannustetaan vierailemaan muissa alueen satamissa.
- Yhteisiä toimenpiteitä ovat esimerkiksi:
 - Etujärjestelmä (10 % alennus jäsensatamiin / alennusta sataman yhteistyökumppaneilta)
 - Jäsenkortti (voi ostaa myös sellainen, jolla ei ole venepaikkaa jäsensatamissa)
 - Esite ja internet-sivut satamista ja alueesta
 - Yhteiset markkinointitoimenpiteet
- Lisätietoja: www.balticsailing.de

im-jaich

- Yritys nimeltä "im-jaich" operoi 9 satamassa Saksassa Itämeren rannalla
- Yrityksen päämaja hoitaa keskitetysti taloudellisen suunnittelun, seurannan, satamapaikkojen ja palveluiden hinnoittelun, henkilöstöhallinnon sekä markkinointitoimenpiteet (kokonaisuudelle sekä yksittäisille satamille, yhteinen ilme ja palvelustandardit).
- Jäsenkortti ja alennuksia veneilijöille muista satamista.
- Lisätietoja: www.imjaich.de

MARINAS

Why not enjoy Northern Germany's most magnificent harbours, amidst the wind and waves – ideal spots for rest and relaxation. You can choose from Lake Müritz, the North Sea coast or the Baltic coast, in the heart of some of Europe's loveliest yachting waters that offer every modern comfort.

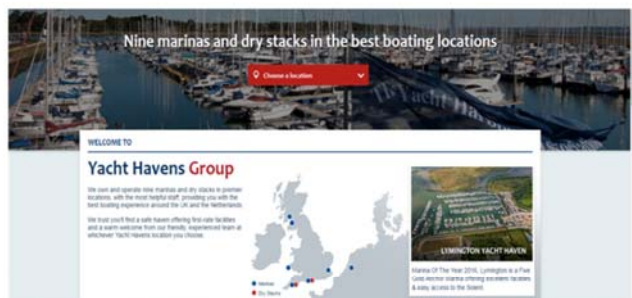
Compagnie des Ports du Morbihan

- Compagnie des Ports du Morbihan
- Julkisoikeusvenesatamaoperaattori Ranskassa
- Vastuu ylläpidosta, hallinnoinnista ja kehittämisestä sekä markkinoinnista
- Osakkeenomistajina Morbihanin alue ja kuntia
- Omistaa 15 satamaa ja neljä matkailukohdetta
- Lisätietoja: www.compagniedesportsdumorbihan.com

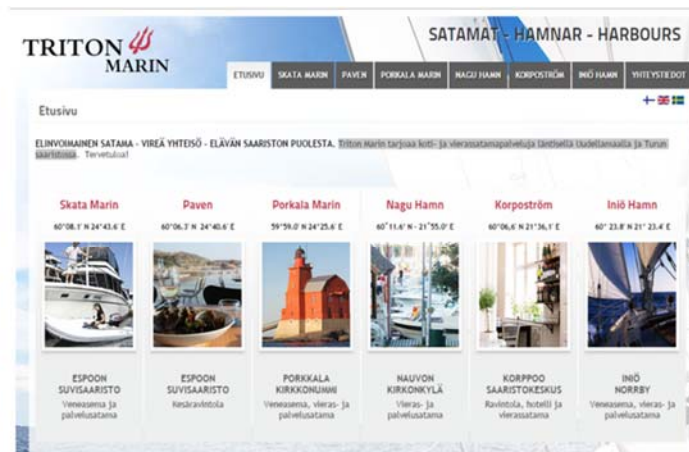
Yacht Havens Group Limited

- Yacht Havens Group Limited
- Omistaa 9 satamaa, joissa 4000 venepaikkaa (UK, Hollanti)
- Myös kaupallisia kiinteistöjä satamien yhteydessä
 - Toimistotiloja
 - Myymälätiloja
 - Varasto- ja huoltotiloja
 - Omistus, kehitys, hallinnointi, markkinointi
- Etuja venepaikan vuokraajalle/omistajalle omasta ja muista satamista
- Lisätietoja: www.yachthavens.com

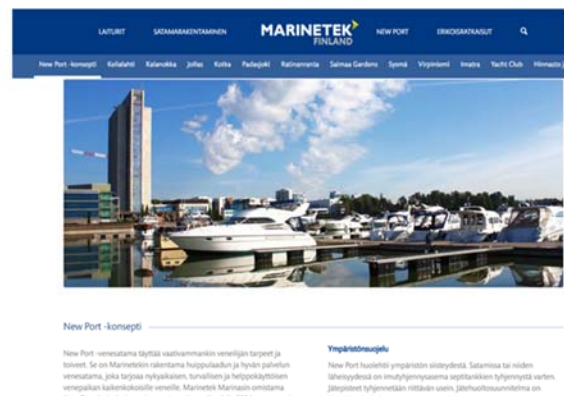
Triton Marin

- Triton Marin tarjoaa koti- ja vierassatamapalveluja läntisellä Uudellamaalla ja Turun saaristossa
- Hallinnoi ja markkinoi, ei omista
- Tavoitteena sataman vetovoimaisuuden edistäminen laaja-alaisesti
- Lisätietoja: www.tritonmarin.fi

Marinetek – New Port -konsepti

- Marinetek – New Port -konsepti
- Marinetek- konserniin kuuluva Marinetek Marinas Oy omistaa Suomessa New Port- venesatamaketjun (konsernin tytäryhtiöitä) ja on rakennuttanut ja operoinut ko. satamia vuodesta 2001. Satamista on mahdollista vuokrata venepaikka lyhyeksi tai pitkäksi aikaa.
 - Pääkaupunkiseudulla Keilalahti, Kalanokka, Jollas
 - Kotka, Padasjoki, Sysmä, Virpiniemi (Oulu), Imatra
 - Lappeenrannan Rauhasa sijaitsevan New Port Saimaa Gardens –venesatama myyty Holiday Club Resorts Oy:lle.
 - Aiemmin operoinut myös Tampereen Ratinanrantaa.
- Oheistoimintoja: New Port Yacht Club, toimii osassa New Port –satamia ja organisoii veneiden katsastuksia, opastaa jäseniään veneilytaidoissa sekä järjestää veneilyyn ja satamaan liittyvää virkistystoimintaa
- Lisätietoja: www.marinetek.fi/newport

Case New Port Imatra: Marinetekin ja Meritaidon yhdessä omistamalla venesatamayhtiöllä (New Port Imatra) on Imatran kaupungin kanssa 20 vuoden sopimus Lammassaaren sataman käyttöoikeudesta ja palvelujen tuottamisesta.

Sopimuksessa (2015) kaupunki luovutti omistamansa satamarakenteet yksityiselle toimijalle. Se sai samalla myös päävuokralaisena yksinoikeuden vuokra-alueen liiketoimintaan.

Satamayhtiön tarkoitus on operoida satamaa ja kehittää sen palveluja sekä uudistaa satama kokonaisuudessaan seuraavan 10 vuoden aikana. New Port Imatra on sitoutunut kehittämään satamaa 1,4 miljoonan investointiohjelmalla vuoteen 2025 mennessä. Investoinnit rahoitetaan sataman tuotoilla eli venepaikkojen vuokrilla.

Sopimukseen sisältyy viisi vapaavuotta, jonka jälkeen yritys maksaa kaupungille vuosittaista 24 000 euron vuokraa.

60- ja 70-luvuilla venesatamaa kehitettiin kaupungin rahoituksella, ja vuoteen 2015 asti veneilijöiden palveluista huolehti kolmannen sektorin toimijana Imatran venekerho. New Port Imatra, solmi Saimaan Vene Oy:n kanssa sataman palveluista sopimuksen, jonka oli tarkoitus päättyä vuoden 2021 lopussa. Saimaan Vene ilmoitti joulukuussa 2017 sanovansa sopimuksensa irti. Saimaan Veneen irtauduttua Imatran venekerho toimii jälleen venesataman isäntänä. New Port Imatra ja Imatran venekerho allekirjoittivat isännöintisopimuksen 13.3.2018. Sopimus kattaa alustavasti vuoden 2018, mutta tarkoituksena on, että venekerho jatkaa sataman isännöintiä tämän vuoden jälkeisen viisivuotiskauden.

30MILES-vierassatamaverkosto¹³

Verkoston taustalla on Central Baltic –ohjelman rahoittama 30MILES-hanke, jonka tavoitteena on kehittää satamaverkosto, jossa toimenpiteillä pyritään turvalliseen ja palveluiltaan kiinnostavan pienvenesatamaverkoston luomiseen 30 merimailin välein huomioimalla kestävä kehityksen näkökulmat. Samalla haetaan itäisen Suomenlahden vesistömatkailuun uusia mahdollisuuksia parantamalla alueen vierasvenesatamien yhteistyötä. Kestävää kehitystä tarkastellaan satamien turvallisuuden sekä satamatoimintojen ympäristöystävällisyyden ja taloudellisen kannattavuuden näkökulmasta.

Porvoon uusi vierassatama, Laivasilta, Tervasaari ja Klamila ovat osa 30MILES-verkostoa, jossa on mukana vaikuttava joukko vierassatamia itäiseltä Uudeltamaalta, Kymenlaaksosta ja Virossa.

Yhteisenä tavoitteena on luoda turvallinen pienvenesatamien verkosto, josta löytyy palveluiltaan kiinnostava ja käytöltään kestävä kohde aina 30 merimailin välein.

Kullakin satamalla on oma, erottuva profiilinsa, mutta yhteistyön avulla satamia ja niiden näkyvyyttä veneily- ja matkailukohteina voidaan kehittää isommalla otteella.

YHTEISTYÖMAHDOLLISUUKSIA

YHTENÄINEN NÄKYVYYS JA MARKKINOINTIYHTEISTYÖ

- Kansainvälinen markkinointi, sähköinen saavutettavuus
- Opastus/tervetulotoivotus vierassatamaan tulijoille (yhdenmukainen, tunnistettava, esim. liikennevalot, "majakka", laituripaikkaan opastaja)
- Mahdollisuudet yhteiseen koordinointiin (tuotekehitys- ja tapahtumayhteistyö, markkinointi, myynti)

YHTEISET KONSEPTIT JA RESURSSIT

- Yhteiset peruskonseptit - kuitenkin paikallisin toteutuksin: Easy Stay, Easy Sails, Easy Activities, Local Visits & Experiences, Events & Venues
- Tuotteistetut 30MILES –reitit, paketoitua / omat valinnat, teema-, seikkailu- ja bongausreitit satamasta satamaan
- 30MILES®-eväspaketti paikallisin maustein
- 30MILES®-kanta-asiakaskortti ja -pisteet etuineen
- 30MILES® Share Boat Club (vuokravenekanta, veneiden käyttöoikeus)
- Takuulähdöt, yleisövenetket, regatat ym. "haaveilijaveneilijöille"
- Yhteistyö venekaluston, lisämajoituksen ym. hankinnassa esim. tapahtumien aikaan, vuoroviikoin tms.
- Yhteistyö turvallisuuden kehittämisessä ja siihen liittyvissä uusissa teknologioissa

TAPAHTUMAYHTEISTYÖ

- Tapahtumien ketju satamissa
- Vastavuoroiset vierailut satamasta toiseen
- Yhdistysten yhteistyö
- 30MILES®-regatta esim. 3 vuoden välein

¹³ <http://www.merikotka.fi/projects/current-projects/30miles/>

Naantalin vierasvenesatama

- Naantalin kaupungin venesatama siirtyi vuodenvaihteessa 2015 Naantalin Matkailulta toimintaa varten perustetulle Naantalin Vierasvenesatama Oy:lle.
 - Yksityinen yritys, omistajina Petri Silvon ja Miska Pekkolan perheet.
- Yhtiöllä on Naantalin keskeisimmästä satamasta ja merialueista 20 vuoden käyttösopimus. Se on myös ostanut kuusi vierasvenelaituria (kelluvat laiturit) ja huoltoaseman.
 - Käyttösopimuksen mukaan vuokra on sitä halvempi, mitä enemmän yritys investoi.
 - Lisäksi Naantalin Vierasvenesataman hoidettavana on alueen 180 vierasvenepaikkaa sekä noin 200 vuokrattavaa veneiden kotipaikkaa.
 - Naantalin kaupunki vastaa edelleen kiinteistä kävelylaitureista sekä kävelysillasta.
- Yhtiö on jo investoinut laitureihin sekä uuteen palvelurakennukseen, "After Sail 714", jossa myös ravintola, 36 asiakaspaikkaa ja yli 70-paikkainen terassi
 - Investoinnit n. 1 MEUR -> venepaikkojen hintoja korotettu
- Lisätietoja: www.naantalinvierasvenesatama.fi

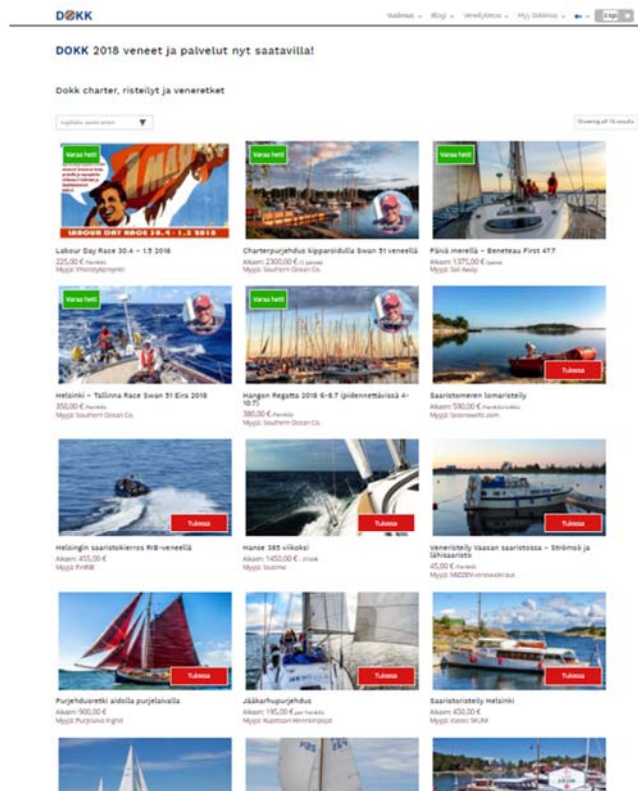

Palveluja

- Ruokakassipalvelu paikallisen supermarketin kanssa. Tilatut päivittäistavarat tuodaan kerran päivässä satamaan viiden euron kuljetusmaksua vastaan. Paikallinen urheiluseura hoitaa kuljetukset
- Follow me –vene. Veneilijän soitettua tai veneen ilmestyessä horisonttiin yrittäjät opastavat kumiveneellä saapujat näiden toiveiden mukaiseen paikkaan. Palvelu toimii veneilykaudella 24/7.

DOKK.FI - esimerkki jakamistaloudesta

- Palvelun tavoitteena on tehdä veneilypalvelujen tarjoaminen helpoksi ja vaivattomaksi kenelle tahansa
- Palvelujen tarjoajat ovat joko yrityksiä tai yksityisiä, jotka saavat palkkansa laskutuspalveluyrityksen kautta.
- Veneet ovat palveluja tarjoavien tahojen omistamia, usein yksityisomistuksessa.
- DOKK perii välittämistään palveluista provision, jolla palvelua rahoitetaan.
- Lisätietoja: <https://dokk.fi>
- Vastaavia muitakin, mm. <https://www.skipperi.fi/>

4.2. Satamaoperaattorin työkaluja

Satamapalveluiden palvelusovelluksia on kartoitettu Seutusatamat-hankkeen loppuraportissa (alkaen s.15).

- Satamapaikka.com
- Venesatamat.fi
- Sailmate
- Tässä.fi
- Loisto
- Haltu Oy (esimerkki räätälöidystä sovelluksesta)

Seutusatamat –hankkeen johtopäätöksissä todetaan, ettei yksikään sovellus ole sellaisenaan valmis otettavaksi käyttöön. Kehitys vaatii taloudellista panostusta, joka todennäköisimmin kohdistuu tavalla tai toisella työn tilaajaan. Valmiimpien sovellusten osalta kustannuksia tulee työstä, jolla joko rakennetaan portaali, josta tiedot haetaan sovellukseen, tai sovelluksen tekijä ottaa vastuulleen vastaavien palvelutietojen keräämisen ja ylläpitämisen. Arviona on, että kaikissa tapauksissa toimivan palvelusovelluksen kustannukset alkavat muutamasta kymmenestä tuhannesta eurosta.

Toimeksiannon aikana täydennettiin kartoitusta kahdella suurempien kokonaisuuksien hallintaan soveltuvalla työkalulla: Marinacloud ja Dockwa.

Marinacloud

Kaupallisia toiminnanohjausratkaisuja sataman operatiiviseen johtamiseen ja myyntiin

Varaukset eri venetyypeille, myynti, resurssit, sataman interaktiivinen kartta yms.

Asiakas-, resurssi-, talous-, raportointi yms. hallinnat

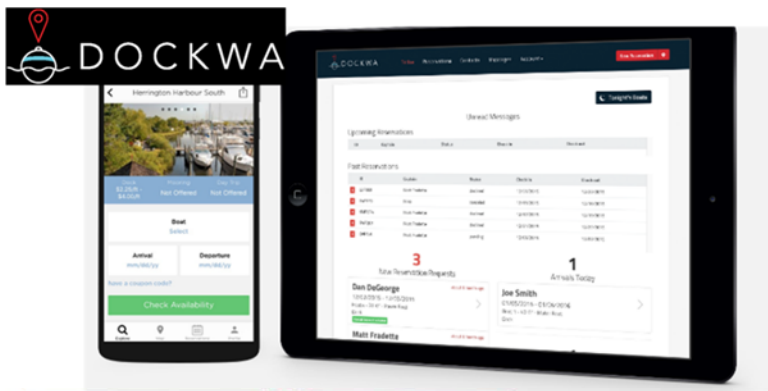
Inventaarinhallinta: koti- ja vierasvenepaikat

Pilvipalvelu, mobiili- ja verkkoversio

<http://marinacloud.net/en/ifusion-application/>

DOCKWA

Kaupallinen ratkaisu koti- ja vierassatamille (toiminnanohjausjärjestelmä)

- Resurssienhallinta
- Sopimusten hallinta
- Asiakashallinta
- Online-varaus, reaaliaikaisuus

Sopii parhaiten suurten kokonaisuuksien hallintaan

<http://ahoy.dockwa.com/marinas/products>
<https://dockwa.com/>

5. Vaihtoehtoisten toimintamallien tarkastelu

5.1. Taustaa Seutusatamat-hankkeesta

Tyypillisessä toimintamallissa kunta järjestää perusinfraan alueelle ja vuokraa satama-alueen venesuralle, joka huolehtii laituri-investoinneista ja palveluiden tuottamisesta.

Hankkeessa arvioitiin, että sopimukset tulisi päivittää seudullisesti yhtenäiseen malliin, joilla pyritään luomaan toimivia kumppanuuksia satamien ylläpitoon ja toiminnan kehittämiseen.

Esimerkkejä Seutusatamat-hankkeesta listatuista toimijan/verkoston tehtävistä:

- liiketoimintasuunnitelman laatiminen
- venepaikkojen varausjärjestelmän kehittäminen ja hinnoitteluperusteiden laadinta – sähköinen digivaraamo
- kumppanuuden rakentaminen veneilijöiden, laivayhtiöiden, maanomistajien, yrittäjien, seurojen jne. kanssa
- palveluiden ja tuotteiden paketoiminen (yhteydet satamista, retkeily, kulttuuri jne.)
- karttapalvelun ylläpito ja kehittäminen
- markkinoinnin, näkyvyyden ja tapahtumiin liittyvän yhteistyön kehittäminen
- hankintayhteistyön mahdollisuuksien selvittäminen

- asiantuntijayhteistyön hyödyntäminen
- eri rahoitusmahdollisuuksien selvittäminen kehittämisen tueksi
- säännöllisten tyytyväisyyskyselyjen toteuttaminen
- yhteistyön rakentaminen suurten vesistöjen varrella olevien muiden kuntien kanssa
- vesistöjen talvikäytön potentiaalin selvittäminen ja lisääminen
- asumisen huomioon ottaminen
- synergia esim. camping-alueiden kanssa

5.2. Keskeiset tehtävät

Kun satamaoperaattorin tehtäviä tarkastellaan sekä palvelujen ja toiminnan kannattavuuden että infrastruktuurin vetovoimaisuuden näkökulmasta, keskeisiksi kohteiksi nousevat:

- Tuotteistus
- Markkinointi
- Myynti: varattavuus/ostettavuus
- Tapahtumat (esim. tapahtumaketjun kehittäminen)
- Satamapalvelut/operointi (satamaisännys)
- Fasilitteettien huolto ja ylläpito
- Investoinnit palvelufasilitteetteihin
- Investoinnit satamainfrastruktuuriin

5.3. Vaihtoehtoisia malleja

Seuraavassa on esitelty yksinkertaistetusti vaihtoehtoisia toimintamalleja. Mallit voivat sisältää osittain päällekkäisiäkin elementtejä, ja myöhemmin toteutettavaksi esitettävä malli on samaten yhdistelmä eri vaihtoehtoista.

Tarkasteltuja malleja ovat:

- Isäntäkuntamalli
- Verkostomalli
- Palvelu/alustaintegraattori
- Infraintegraattori
- Kehitys/markkinointiyhtiö PPP
- Infrayhtiö PPP
- Kehittämisyhdistys ry
- Sähköinen alusta/digivaraamo yhdistävänä tekijänä
- Innovaatiokumppanuus
- Muut yhteiset foorumit

5.3.1 Isäntäkuntamalli

Mallissa kunnat sopivat, että tietyt venesatamiin liittyvät järjestämistehtävät annetaan toisen kunnan hoidettavaksi yhden tai useamman kunnan puolesta. Tyypillisiä esimerkkejä löytyy esim. sote- ja oppilaitossektoreilta, ei varsinaisesti veneilystä. Teoriassa tehtävää voisi hoitaa kuntien puolesta kuntayhtymä eli Tampereen Kaupunkiseutu, mikä ei kuitenkaan nykyisellään ”istu” kuntayhtymän tehtäväkenttään.

- Tehtäviä esim.
 - satamaverkoston infrastruktuurin kehittäminen
 - ylläpidon ja operoinnin organisointi
 - satamaverkosto kokonaisuutena (palvelusatamista retkeilysatamiin ja rantautumispaikkoihin) tai vain tietty osa-alue
 - ylläpidon ja operoinnin organisointi (kilpailutukset)

Varsinaisesti venesatamien osalta ei vertailukohtia löydetty, mutta yhdyskuntateknisten palvelujen seudullisia hankintoja toteutetaan laajasti eri sektoreilla

Arvio mallin toteutettavuudesta:

- ⇒ **Tehtävien ja laajuuden määrittely hankalaa**
- ⇒ **Raskas hallinnollisesti (sopimukset, resursointi) ja kustannuksiltaan**
- ⇒ **Liiketoimintanäkökulma jää heikoksi**

5.3.2 Verkostomalli

Kunnat sopivat erikseen valittavien venesatamien satama-alueiden vuokraamisesta tai myynnistä yksityiselle toimijalle. Toimija kilpailutetaan, ja tämä sitoutuu tiettyyn määrään investointeja.

- Vuokrasopimukseen voi sisällyttää esim.
 - Vapaavuodet vuokrasta
 - Alennuksen vuokrasta suhteessa investointeihin (”Naantalin malli”)
 - Yksinoikeuden liiketoimintaan satamissa
 - Toimija voi siten sopia yksittäisten tai kaikkien sopimukseen sisältyvien satamien palveluntuotannosta/isännöinnistä paikallisten yritysten tai 3. sektorin eli lähinnä veneseurojen kanssa
 - Kausipaikkojen operointia*¹⁴

¹⁴ Tampereella kausipaikoista vastaa Tampereen satamatoimisto

Vertailukohtana voi toimia PyhäNäsi-pyöräilyreitistö, jonka kehittämistä ja markkinointia koordinoi Ekokumppanit Oy. Siinä esille nousevat myös synergiamahdollisuudet veneilyn ja vesistömatkailun kanssa.

Arvio mallin toteutettavuudesta:

- ⇒ **Nykyisessä veneilyn ja vesistömatkailun kehitysvaiheessa haastava: volyymit ja toisaalta venesatamien yhteydessä olevat palvelut eivät vielä ole riittävällä tasolla kaupallisen toiminnan näkökulmasta**
- ⇒ **Tilanne voi muuttua satamien vetovoimaisuuden ja vesistömatkailun palveluntarjonnan lisääntyessä**

5.3.3 Palvelu/alustaintegraattori

Kunnat sopivat tiettyjen palvelukokonaisuuksien siirtämisestä yksityiselle toimijalle (yhteinen sopimus). Malli on vastaava kuin edellisen sivun monisatamaoperaattori, mutta sisältää vain satamille tuotettavat palvelukokonaisuudet, ei varsinaista satamaoperointia.

Toimija kilpailutetaan, ja tälle maksetaan erillinen hallinnointipalkkio (palvelusopimus kuntien kanssa) toiminnan turvaavana perustulona.

- Sopimukseen sisällytetään esim.
 - Sähköisen alustan tarjoaminen venesatamille
 - Myynti ja markkinointi
 - Tuotekehitys ja palvelupakettien kokoaminen

Yhteishankinta-esimerkkejä ei ole tunnistettu veneilyn puolelta. Vastaavia ovat esim. kuntien yhteiset tietojärjestelmähankinnat, joissa ratkaisun kuntakohtaiset kustannukset vaihtelevat tapauskohtaisesti. Hinnottelun perustana voivat olla esim. mukana olevien kuntien määrä/väestömäärä, käyttäjien määrä tai liittymämäärä.

Arvio mallin toteutettavuudesta:

- ⇒ **Saatava katettua kustannukset – mitä muuta hallinnointipalkkion lisäksi: tapahtumaliput, Särkänniemi-liput?**

5.3.4 Infraintegraattori

Kunnat ulkoistavat satamainfrastruktuurin ylläpidon ja huollon valittujen satamien osalta (yhteinen sopimus). Toimija kilpailutetaan ja siinä sovelletaan teknisen toimen toimintamalleja. Valmistelussa selvitetään elinkaarimallien, hallinnointipalkkion ym. mahdollisuudet.

Varsinaisia yhteishankintana toteutettuja monisatamaoperointeja ei ole tunnistettu, mutta monet toimijat operoivat useita satamia (esimerkkeinä sivulla 29 esitellyt Triton Marin ja Marinetek).

Varsinaisesti venesatamien osalta ei vastaavia vertailukohtia löydetty, mutta yhdyskuntateknisten palvelujen seudullisia hankintoja toteutetaan laajasti eri sektoreilla.

Arvio mallin toteutettavuudesta:

- ⇒ **Toiminta on syytä rajata satamainfrastruktuuriin (keskittyminen ko. osa-alueen ammattitaitoon), eikä yhdistää muita teknisen toimen tehtäviä kuten teiden auraus tms.**
- ⇒ **Tampereen satamatoimisto olisi tässä luonteva toimija. Satamatoimisto on parhaillaan skaalamassa palvelujaan. Vaihtoehtona olisi yksityisen toimijan kilpailuttaminen, jolloin toimijan hoidettavaksi jäisi Tampereen (satamatoimisto) ulkopuolisia kohteita.**

5.3.5 Kehitys/markkinointiyhtiö PPP

Perustetaan uusi yleishyödyllinen kehitysyhtiö, ”Kaupunkiseudun satama- ja veneilypalvelut Oy”, jonka perustajaosakkaina ovat Tampereen kaupunkiseudun kunnat. Osakkaiksi haetaan myös yksityisiä ja kolmannen sektorin toimijoita. Yhtiö vastaa satamapalvelujen ja –tuotteiden kehittämisestä ja markkinoinnista. Operoinnista tehdään erilliset sopimukset (nykyisten sopimusten päivitys, uusien toimijoiden kilpailutus). Edellyttää yksityiskohtaista liiketoimintasuunnitelmaa.

Suomessa vastaavia ovat lähinnä ylätasolla toimivat seudulliset elinkeino/matkailuyhtiöt, joiden toiminta-ala on laajempi, sekä rajatun kohteen kehittämiseen liittyvät yhtiöt (esim. rakennusalan ja tierakentamisen projektiyhtiöt), joiden toimintaan ei sisälly yleishyödyllistä kehittämisnäkökulmaa). Edellä on esitetty esimerkki Ranskasta: Compagnie des Ports du Morbihan, kuvaus sivulla 28.

Arvio mallin toteutettavuudesta:

- ⇒ **Hallinnollisesti raskas toteuttaa**
- ⇒ **Kokonaan uuden organisaation perustaminen ja sen rahoitus haasteellista**

5.3.6 Infrayhtiö PPP

Perustetaan kunnallinen infrayhtiö, ”Kaupunkiseudun satamainfra Oy”, jonka perustajaosakkaina ovat Tampereen kaupunkiseudun kunnat. Osakkaiksi haetaan myös yksityisiä (ja kolmannen sektorin) toimijoita. Yhtiö vastaa satamainfran ylläpidosta ja kehittämisestä. Ylläpidosta ja huollosta valmistellaan erilliset sopimukset (kilpailutus). Edellyttää yksityiskohtaista liiketoimintasuunnitelmaa. Vertailukohtia löytyy esim. vesi- ja jätehuolto-yhtiöiden puolelta.

Arvio mallin toteutettavuudesta:

- ⇒ **Raskas malli (valmistelu ja resursointi), kustannusten ja hyötyjen tasapuolisesta jaosta vaikea sopia**
- ⇒ **Tampereen satamatoimisto on jo olemassa oleva, luonteva toimija**

5.3.7 Kehittämisyhdistys ry

Perustetaan yleishyödyllinen yhdistys, jonka tehtävänä on koota teemaan liittyvät toimijat yhteen ja koordinoida kehittämistoimintaa, ja suunnata kautta resursseja toiminnan kehittämiseen. Jäsenmaksut suunnataan peruskoordinointiin, erillis- ja hankerahoitusta hyödynnetään erikseen sovittaviin toimenpiteisiin.

Vastaavana esimerkkinä voidaan mainita Pro Kelkkaniemi ry, joka on Klamilan sataman kehittämisyhdistys Virolahdella. Sen tarkoituksena on toimia sataman paikallisten ja laadukkaiden palveluiden säilyttämiseksi ja lisäämiseksi, kehittää sataman palveluiden ja työllisyyden yleisiä edellytyksiä sekä edistää lähialueen asukkaiden ja sataman vieraiden viihtyisyyttä. Yhdistys kokoaa ja koordinoi satamasta kiinnostuneiden tahojen yhteistyötä, osallistuu satamaa koskevaan suunnitteluun, tekee selvityksiä, aloitteita ja antaa lausuntoja, järjestää kokouksia, kursseja, keskustelutilaisuuksia, opintomatkoja ja muita tilaisuuksia, harjoittaa tiedotus- ja valistustoimintaa, osallistuu kehittämishankkeisiin sekä toteuttaa itse sataman kehittämistä edistäviä hankkeita. Otyypillisiä malleja ovat myös keskustojen kehittämisyhdistykset sekä seudulliset Leader-ryhmät ja niiden taustayhdistykset.

Arvio mallin toteutettavuudesta:

- ⇒ **Toimintavaltuudet ja päätösvalta rajoitettua**
- ⇒ **Vaarana ”sillisalaatti” ja puuhasteluksi jääminen**
- ⇒ **Epävarmaa, saataisiinko kaikkia tarvittavia toimijoita mukaan**
- ⇒ **Ei-kaupallista toimintaa - liiketoiminnallinen hyöty välillinen, jos ollenkaan**

5.3.8 Sähköinen alusta/digivaraamo yhdistävänä tekijänä

Hankitaan yhteishankintana sähköinen alusta vierasvenepaikoille ja palvelujenhankinnalle. Teknisestä ylläpidosta vastaa kilpailutettu järjestelmäntarjoaja. Sisällöntuotannon vastuu on satamilla (vaihtoehtona palveluntarjoaja, joka hoitaa sekä teknisen ylläpidon ja kehityksen että sisällöntuotannon koordinoinnin, vrt. palvelu/alustaintegraattori)

Perustehtävänä tarjota ratkaisu venepaikkojen varaukselle ja maksamiselle, lisäksi muuta sisältöä alustalle kootaan aktiviteeteista ja palveluntarjonnasta.

Mallilla on selkeät liittymäpinnat Visit Tampereeseen ja Järvikeskukseen. Hyviä vertailukohtia ovat myös matkailun sähköiset myyntijärjestelmät, joissa mukana useita kuntia (esim. Lahti Regionin ylläpitämä Visit Lahti, <http://book.visitlahti.fi>).

Arvio mallin toteutettavuudesta:

- ⇒ **Kuka maksaa (kunnat/satamaoperaattorit/loppuasiakkaat)? Tehdäänkö itse vai valmis? Kuka hallinnoi ja operoi?**
- ⇒ **Vaatii kytkeytymistä laajempaan kokonaisuuteen, jotta toiminta olisi kestävä ja alustalla riittävästi tarjontaa**

5.3.9 Innovaatiokumppanuus

Soveltuva toimintamalli silloin, kun halutaan kehittää innovatiivinen palveluintegraattorin/satamaoperoinnin malli satamakokonaisuudelle eikä vielä ei pystytä tarkasti määrittelemään, mitä halutaan (eikä markkinoilla ole vielä saatavissa ”valmista ratkaisua. Hankintalaissa innovaatio on määriteltä kohtalaisen väljästi (matala kynnyks). Toteutus etenee vaiheittain: alussa on kehitys/innovointivaihe, jonka jälkeen pilotointi ja viimeiseksi kumppaneiden karsinta ja toteuttajan valinta.

Korvaukset maksetaan vaiheiden mukaisesti. Jos korvauksen määrittely etukäteen on vaikeaa, voi ottaa mallia allianssikumppanuuksista ja määritellä hintakriteeriksi palveluntuottajan vaatiman katteen (palveluntuottaja pystyy määrittelemään sen tarjousvaiheessa).

Viimeaikaisia esimerkkejä Hilmasta:

- Helsingin kaupunginkanslia: Robotiikka- ja keinoälyratkaisut Helsingin kaupungin keskustakirjastoon
- Opetus- ja kulttuuriministeriö: Harrastuspassin toteuttaminen

Arvio mallin toteutettavuudesta:

- ⇒ **Hankeistettava ja resursoitava (esim. kuntien yhteistyösopimus ja kuntayhtymä koordinaattorina), vaatii aikaa**
- ⇒ **Voi olla mahdollinen myöhemmässä vaiheessa (esimerkiksi monisatamaoperaattorin hakeminen)**

5.3.10 Muut yhteiset foorumit

Yhteistyön rakentaminen suurten vesistöjen varrella olevien muiden kuntien kanssa. Tavoitteena vesistöalueen ja matkailun kokonaisvaltainen kehittäminen. Yhteisiä asioita voivat olla myös esimerkiksi saavutettavuus ja liikkumispalvelut: miten päästä satamista kohteisiin ja muualta satamiin.

Arvio mallin toteutettavuudesta:

- ⇒ **Yhteistyön laajentaminen tulee eteen kaikissa tapauksissa**
- ⇒ **Infrapalvelut ∞ matkailu – Visit Tampere ∞ Smart Tampere ∞ Business Tampere**
- ⇒ **Veneily- ja vesistömatkailuteeman esille nosto: alueiden väliset yhteistyöfoorumit ja kehittämishankkeet**

6. Esitys toimintamalliksi

6.1. Lähtökohdat

Esitämme toteutusmalliksi edellä esitettyjä vaihtoehtoja yhdistävää hajautettua mallia, jossa toiminnot rakentuvat nykyisten ja Järvikeskuksen osalta suunnitteilla olevien toimijoiden varaan.

Alkuvaiheessa vierassatamapaikkojen operoinnissa painottuu kustannusten kattamisen periaate. Kausipaikkojen vuokraus muodostaa merkittävän tulonlähteen infraoperaattorille. Myöhemmässä vaiheessa satamien palveluoperoinnin kaupallinen potentiaali voi kasvaa veneilyn, vesillä liikkumisen sekä vetovoimaisen tuote- ja palvelutarjonnan lisääntyessä.

Tampereen satamatoimiston parhaillaan kehittämä digivaraamo kattaa Tampereen kausipaikat. Satamatoimiston näkemyksen mukaan kausipaikkojen hintaan tulisi sisällyttää päiväkäynnit vierasvenelaitureissa.

Vieraspaikkojen varaamiseen on satamatoimiston kanssa käytyjen keskustelujen perusteella järkevintä kehittää erillinen digitaalinen järjestelmä ja yhdistää siihen myös tietoa palveluntarjonnasta sekä digitaalinen karttaratkaisu. Tämä edellyttää kunnilta erillistä taloudellista panostusta järjestelmäkehitykseen

Vieraspaikkojen hintataso tulisi ainakin alkuvaiheessa pitää alhaisena, jolloin lähtökohtana olisi kustannusten kattaminen.

Suurin hyöty alueelle koituu kasvaneesta vetovoimasta ja lisääntyneestä palvelujen käytöstä.

6.2. Toimintamallin kuvaus

Toimintamallin keskeiset rakennuspuut ovat:

Alustaoperaattori: Järvikeskus toimii sähköisen alustan operoijana. Siihen liittyy venepaikkojen varaus ja maksaminen sekä muun venesatamiin, järviluontoon ja vesillä liikkumiseen liittyvän palveluntarjonnan kokoaminen sähköisesti ostettavaksi.

Infraoperaattori: Satamatoimisto operoi infraa. Liikkeelle lähdetään valitsemalla 5-10 satamaa brändäyksen kohteeksi (**Lakeland PyhäNäsi -brändi**). Tavoitteena on varmistaa yhtenäinen laadun ja palvelujen taso.

Vesistömatkailun kehittämisen koordinointi: Perustetaan kehittämistyölle oma koordinaatioryhmä.

Organisoitumista, tehtäväkokonaisuuksia ja keskeisten toimijoiden roolia on kuvattu tarkemmin alla olevassa kuvissa.

Kuva 12: Esitys toimintamalliksi – toimenpidekokonaisuudet ja vastuutahot

Kuva 13: Esitys toimintamalliksi – toimenpidekokonaisuudet, vastuutahot ja näiden tehtävät

Toimintamallin vaihe 2: Monisatamaoperaattori

Kun valitut satamat on brändätty ja muukin kehitystyö edennyt, on paremmat edellytykset etsiä valituille vierassatamille monisatamaoperaattoria. Operaattori velvoitetaan ottamaan käyttöön yhteinen vieraspaikkojen varausjärjestelmä sekä tekemään tiivistä yhteistyötä Järvikeskuksen kanssa.

- Monisatamaoperaattorin tehtäviä:
 - ”Alueisäntänä” toimiminen satamissa
 - Satamapalvelujen tuottaminen
 - Palvelukonseptien kehittäminen
 - Oheispalvelujen kytkentä satamien tarjontaan
 - Satamien markkinointi ja niiden palveluiden myynti veneilijöille ja muille kohderyhmille

Myös aiemmin kuvattu innovaatiokumppanuus (uuden hankintalain menettely) on mahdollinen toteutustapa monisatamaoperaattorin hankkimiseksi, mikäli haluttu toimintamalli sisältää innovatiivisia osa-alueita.

Kokonaisuuteen liittyviä toimijoita

Kuva 14: Toimijat ja näiden roolit satamapalvelujen kehittämiskokonaisuudessa

Brändisatamien ketjun kehittäminen ja kriteerit (Lakeland PyhäNäsi)

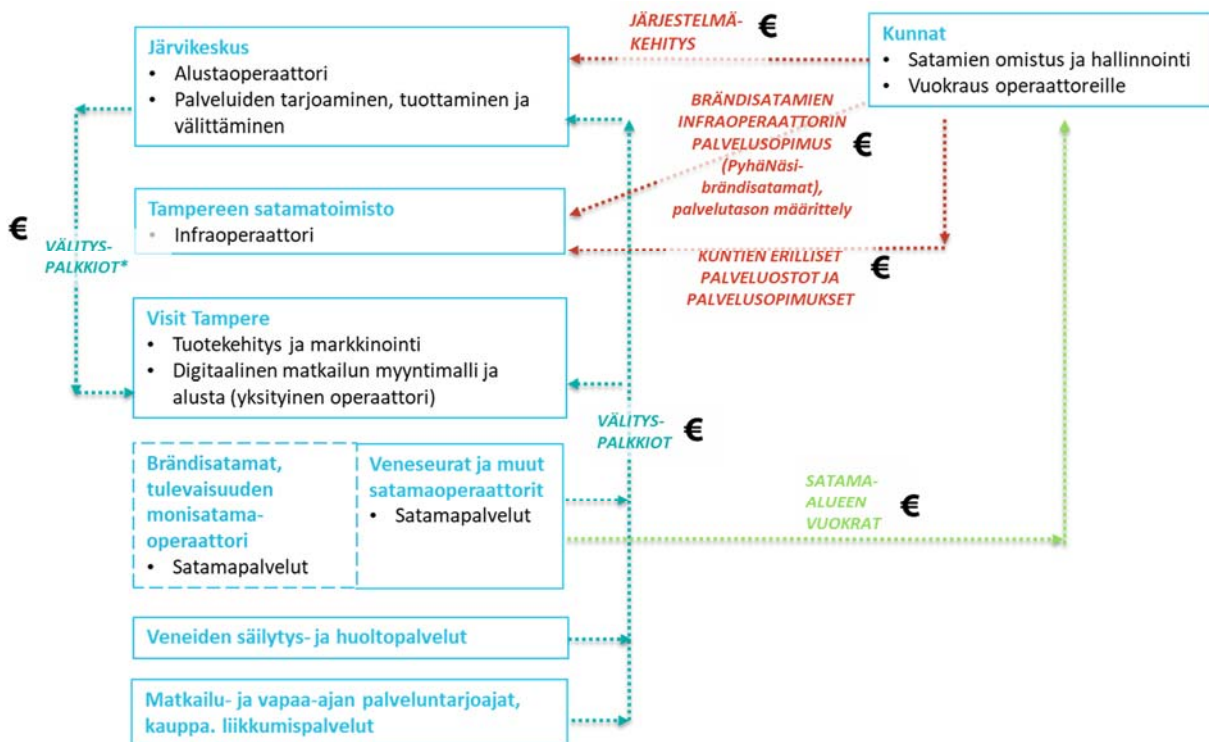
Alla olevassa taulukossa on kuvattu keskeisiä kriteereitä ja kehittämistavoitteita brändisatamien osalta.

NYKYTILA	TAVOITTEET: PERUSTA	TAVOITTEET: EXTRA
• Valitaan kaupunkiseudun I/II-luokan satamista 5-10 brändättävää satamaa • Valittavien satamien tulisi sijaita sopivien välimatkojen etäisyydellään toisistaan, jotta ne muodostaisivat luontevan veneilyreitit	• Laatuluokka I, yhtenäinen laatu- ja palvelutaso • Yhteinen infraoperaattori • Yhteinen sähköinen alusta/varausjärjestelmä käytössä • Viihtyisyyden kehittäminen • Fasiliteettien ja monipuolistaminen sataman alueella monikäyttöisyyden ja palvelujen kehittäminen (veneilijät ja muut käyttäjäryhmät) • Helposti vesille –tarjonnan kehittäminen • Ympäröivä palveluntarjonta esillä näkyvästi	• Tapahtumaketjun kehittäminen • Ympäristösertifioinnin/ O merkin hakeminen • Tulevaisuuteen varautuminen: sähköveneiden latauspisteet • Terassimaiset laituripaikat • Liikenne- ja liikkumispalvelujen kokeilut • Älyteknologioiden ja energiatehokkuuden testaukset ja pilotit

Taulukko 8. Kriteereitä ja tavoitteita Lakeland PyhäNäsi –brändisatamien kehittämisessä

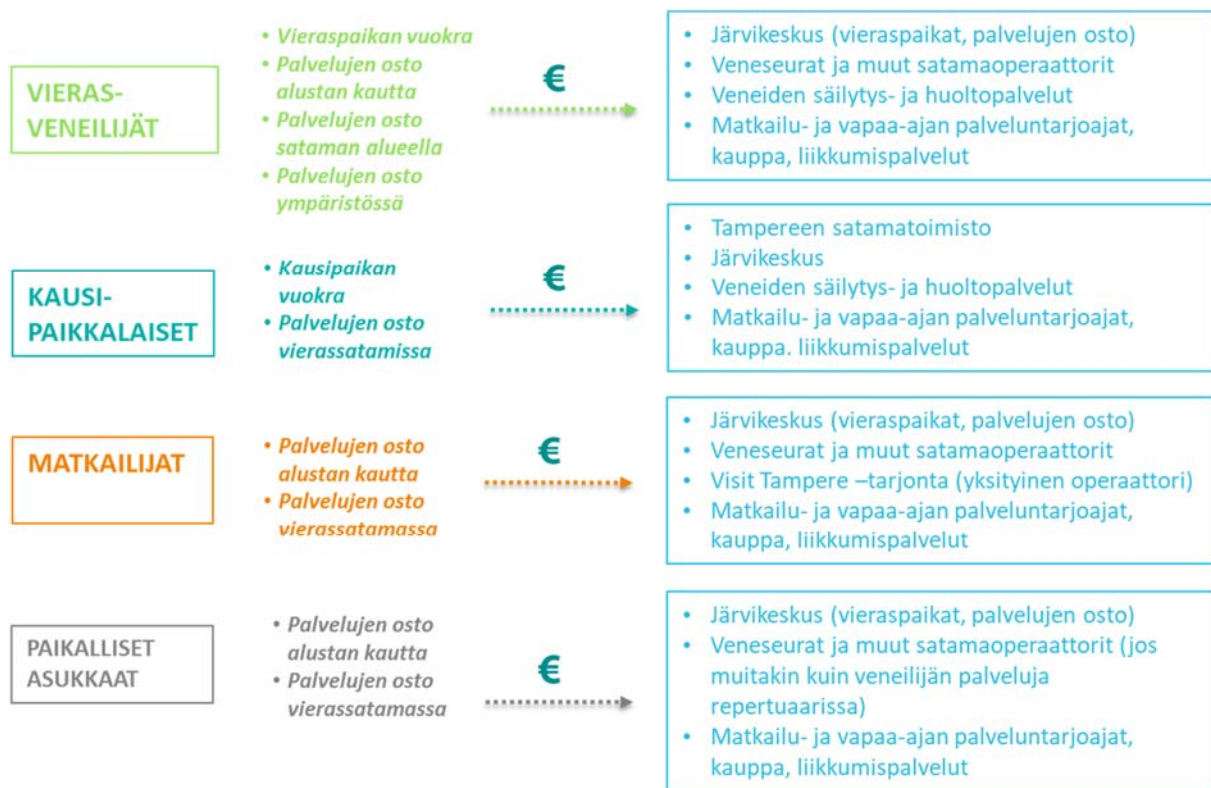
Miten raha liikkuu

Seuraavissa kuvissa on esitetty rahaliikenne organisoitumisen ja toisaalta potentiaalisten asiakasryhmien näkökulmasta.

Kuva 15: Miten raha liikkuu: organisoituminen

Välityspalkkioita voi liikkua myös Järvikeskuksesta Visit Tampereen alla toimivan alustan hyödyntämisestä (lisänäkyvyys tuotteille).

Kuva 16: Miten raha liikkuu: potentiaali asiakasryhmittäin

Kaikki kuvan 16 asiakasryhmät voivat ostaa palveluja Järvikeskuksesta alustan kautta tai fyysisesti. Palvelut voi jaotella veneilijöiden palveluihin, kaupalliset palveluihin ja aktiviteetteihin satamassa ja vesillä sekä satamien lähialueiden palveluntarjontaan ja kohteisiin.

6.3. Toimintamallin toteutettavuuden arviointi, ”proof of concept”

PROOF OF CONCEPT	ARVIO TOTEUTETTAVUUDESTA
Liiketoiminta-potentiaali	• Alkuvaiheessa potentiaali pieni, toiminta edellyttää kuntien rahoitusta (budjettirahoitus/palvelusopimukset) + Myöhemmässä vaiheessa potentiaali kasvaa (vetovoiman ja kysynnän kasvu, parantunut fyysinen ja digitaalinen saavutettavuus, palveluntarjonnan volyymit) • Liiketoimintapotentiaali riippuu myös toimijan tahtotilasta kehittää, koordinoita ja myydä satamapalveluiden lisäksi muita palveluita
Tekninen toteutuskelpoisuus	+ Brändättäville satamille yhteinen infraoperaattori: laatu, ratkaisujen skaalautuvuus • Haasteena on muun veneilyn ja järvimatkailun infrastruktuurin harmonisointi (kuntien sitoutuminen ja resurssit). Liikkeellelähtöä helpottaa rajaus: keskitytään aluksi brändättäviin satamiin – malli, joka synnyttää imua muillekin.
Ekologinen kestävyys	+ Liikenne- ja liikkumispalvelujen kehittäminen + Älysatamaratkaisut, uusiutuva energia, sähköveneet jne. + Uusien rakennusten ja tilojen suunnittelu monikäyttöisiksi
Paikallisen kulttuurin elinvoima ja ihmiset	+ Viihtyisyyttä, toimeliaisuutta, työpaikkoja + Lisää palveluntarjontaa ja tekemistä vesistöjen äärellä ja vesillä + Paikallista osaamista ja tuotantoa • Tarvitaan myös uusia toimijoita, haasteena löytäminen
Kaupunkiseudun ja kuntien näkökulma	+ Hajautetussa mallissa ei sisäistä kilpailua + Ei uusia organisaatioita • Kustannussäästöjä ja lisäresursseja operointia keskittämällä sekä teema/tapauskohtaisen yhteistyön (hankinnat) ja ulkopuolisen kehittämisrahoituksen kautta

Taulukko 9. Arvio toimintamallin toteutettavuudesta

6.4. Peilaus Seutusatamat-hankkeen toimenpide-ehdotuksiin

Seuraavassa taulukossa on tarkasteltu seutusatamat-hankkeen aikaisempia toimenpide-ehdotuksia suhteessa esitettyyn toimintamalliin.

Veneseurojen kanssa tehtävä operointisopimusten päivitys ei välttämättä ole ajankohtainen aivan lähekköinä, vaan voi toteutua asteittain, toimijoiden valmiuksien ja esille nousevien tarpeiden mukaan.

Saunalauttojen jatkuvasti lisääntyessä seudullisia käytäntöjä on syytä harmonisoida myös laatimalla yhtenäiset periaatteet lauttojen lupa- ja laiturikäytäntöihin.

Toimenpide	Merkitys ja vastuu
Liiketoimintasuunnitelman laatiminen	Järvikeskuksen toimija. Myöhemmässä vaiheessa monisatamaoperaattori (satamapalvelut), liikkeellelähtö brändätyistä satamista.
Venepaikkojen varausjärjestelmän ja hinnoitteluperusteiden kehittäminen (digivaraamo)	Kausipaikat: Tampereen satamatoimisto Vieraspaikat: Järvikeskus
Operointisopimusten päivitys veneseurojen kanssa seudullisesti yhtenäiseen malliin	Kunnat (tarkastelun alle samassa yhteydessä kun avataan keskustelu digivaraamoon mukaantulosta, mukana Järvikeskus, toteutus voi olla vaihteellinen ja tarvelähtöinen).
Kumppanuuden rakentaminen veneilijöiden, laiva-yhtiöiden, maanomistajien, yrittäjien, seurojen jne. kanssa	Järvikeskus, satamatoimisto, vesistömatkailun koordinoitiryhmä
Palveluiden ja tuotteiden paketoiminen	Järvikeskus (järvimatkailevuusaktiviteetit); Visit Tampere
Karttapalvelun ylläpito ja kehittäminen	Järvikeskus/kunnat ja yritykset
Markkinoinnin, näkyvyyden ja tapahtumiin liittyvän yhteistyön kehittäminen	Visit Tampere, Järvikeskus, satamaoperaattorit, tapahtumatoimijat (ml. 3. sektori), kunnat mahdollistajina
Hankintayhteistyö	Tampereen satamatoimisto/Tampereen kaupunkiseutu (laajempi yhteistyö mahdollistaa paremmin myös elinkaari- ym. mallit); asiantuntijapalvelut.
Asiantuntijayhteistyön hyödyntäminen	Asiantuntijoiden kutsuminen ryhmien kokouksiin; erilliset kehittämishankkeet
Eri rahoitusmahdollisuuksien hyödyntäminen	Julkisvetoiset kehittämishankkeet, yrityshankkeet, PPP-yhteistyö.
Säännöllisten tyytyväisyyskyselyjen toteuttaminen	Satamainfra ja peruspalvelut: Tampereen satamatoimisto. Palvelut: Järviuontokeskus/sähköinen alusta
Yhteistyön rakentaminen suurten vesistöjen varrella olevien muiden kuntien kanssa	Visit Tampere, Lakeland-hanke, vesistömatkailun koordinaatioryhmä.
Vesistöjen talvikäytön potentiaalin lisääminen	Kiintopisteinä Järvikeskus, jäällä liikkuminen, elämykset. Uusien toimijoiden haku ja nykyisten toimijoiden kasvattaminen.
Asumisen huomioon ottaminen	Asumisen ja veneilyn yhdistäminen: infrapalvelujen työryhmä
Synergia camping-alueiden kanssa	Karavaanarialueen operoija potentiaalisena satamaoperaattorina. Palvelutarjonnan yhdistelmät, monikäyttöiset tilat, ympärivuotiset aktiviteetit

Taulukko 10. Seutusatamat-hankkeessa koottujen toimenide-ehdotukset suhteessa esitettyyn toimintamalliin

7. Toteutuksen tiekartta

7.1. Tiekartta ja vaiheistus

Liikkeellelähtövaiheessa kootaan peruspalikat: valitaan alusta- ja infraoperaattorit sekä brändättävät satamat. Heti aluksi on hyvä perustaa myös ns. vesistömatkailun koordinaatioryhmä. Jos säännölliset kokoontumiset ovat hankalia em. ryhmälle, riittää sekin, jos nimetään henkilöt, jotka pidetään jakelulistalla ja tietoisina etenemisestä aihealueen kehittämisessä.

Jalkautus edellyttää tuote- ja palvelutarjonnan kokoamista rinnakkain sähköisen alustan kehittämisen ja käyttöönoton kanssa, samoin satamien brändäystä ja markkinointia. Myöhemmässä vaiheessa on mahdollista hakea brändätyille satamille (ainakin niille, joilta puuttuu palveluoperaattori) kaupallinen monisatamaoperaattori.

Monet kehitettävistä teemoista soveltuvat hyvin laajemmiksi hankeaihioiksi, joihin on mahdollista hakea rahoitusta ulkopuolisista lähteistä (kansalliset, EU, muut erityisrahoituslähteet).

LIIKKEELLE- LÄHTÖ 2019-2020

- Alustaoperaattorin valinta
- Infraoperaattorin valinta
- 5-10 brändättävän sataman valinta
- Vesistömatkailun koordinaatioryhmän perustaminen

JALKAUTUS JA KEHITYS 2020-2025

- Tuote- ja palvelutarjonnan paketointi ja kokoaminen
 - Sähköisen alustan kehittäminen ja käyttöönotto (palvelukartta, vierasvenepaikat, muu tarjonta ja aktiviteetit)
 - Satamaverkoston kartallistaminen
 - Satamien brändäys
 - Markkinointi
-
- Aloitteellisuus yhteistyössä Pirkanmaan ja vesistöalueen muiden kuntien kanssa

PIDEMMÄSSÄ JUOKSUSSA

- Kaupallisen monisatamaoperaattorin haku: brändätyt satamat tarjottimella

Kuva 17: Toteutuksen tiekartta ja vaiheistus liikkeellelähdestä pidemmän aikavälin toimenpiteisiin

7.2. Toimenpidesuunnitelma

Liikkeellelähtö (Tampereen kaupunkiseutu + infrapalvelujen työryhmä), tehtäviä:

- Kuntajohtajat
 - Seutuhallitus
 - Kuntakäsittelyt
 - Neuvottelut Satamatoimiston ja Järvikeskuksen (tässä vaiheessa Ekokumppanit) kanssa
 - Brändättävien pilottisatamien valinta
 - Etenemissuunnitelma (koordinaatioryhmä)
 - Esitys kunnille
- + Vesistömatkailun koordinaatioryhmän perustaminen

Jalkautus- ja kehitysvaihe

- Satamien brändäys (Satamatoimisto, Järvikeskus; venematkailun koordinaatioryhmä)
- Tuotteiden paketointi ja kokoaminen (Järviuontokeskus, Visit Tampere, ruohonjuurityö ja hankkeet kunnissa)
- Sähköisen alustan kehittäminen ja käyttöönotto (palvelukartta, vierasvenepaikat, muu tarjonta ja aktiviteetit), muun tarjonnan osalta integrointi myös Visit Tampereen alustaan
- Markkinointi (vetureina Järvikeskus, Visit Tampere)

Pidemmässä juoksussa

Monisatamaoperaattorin haku brändätyille satamille (niille, joilta operaattori puuttuu):

- Valmistelu: liiketoimintakonseptit ja markkinointiaineisto (Tampereen kaupunkiseutu organisoii)
- Operaattorihaku (Tampereen kaupunkiseutu organisoii)

- Liiketoimintasuunnitelma (satamaoperaattori)

Täydentäviä kehittämistoimenpiteitä ja hankeaihoita

Keskeisiä yhdessä kehitettäviä asioita:

- Kansalaisopistoihin veneilytaitojen ja kalastuksen kursseja
- Kunnat miettimään yhdessä, minne saunauttoja ohjataan ja mitkä ovat niiden osalta yhteiset käytännöt
- Hyvien talvisäilytyspaikkojen kehittäminen ja osoittaminen yhteistyössä yrittäjien kanssa

Aihioita kehittämishankkeiksi:

- Järvimatkailun teemat ja reitistöt, uudet tuotteet, yhteismarkkinointi, toimijoiden kansainväliset valmiudet (julkisvetoinen hanke)
- Älysatamaratkaisut (Satamatoimisto ja Smart Tampere), kytkentä turvallisuuteen
- Liikkumispalvelut (Smart Tampere, yritykset)
- Vesikulkuneuvojen energiatehokkuus, sähköveneitä, aurinkopaneeleja, uudentyyppisiä risteilyaluksia, kestävä kehitys, innovaatioiden pilotointia ja testausta (Business Tampere, Smart Tampere, yritykset)

7.3. Rahoitusmahdollisuuksia

Satamapalvelujen ja vesistömatkailun kehittämiseen on tarjolla erityyppisiä kansallisia ja kansainvälisiä rahoituskanavia, joita kannattaa hyödyntää täysmääräisesti. Parhaimmillaan yksittäiset hankkeet palvelevat suurta kokonaisuutta ja yhteisiä tavoitteita. Myös valmistautuminen tulevaan EU-ohjelmakauteen on ajankohtaista.

TUOTE- JA PALVELUKEHITYS Julkisvetoiset kehittämishankkeet Rakennerahastot, maaseutuohjelma, kalatalousrahasto Toimintaympäristön kehittämisavustus (ELY-keskus) Joukkorahoitus (esim. Groundfunding.fi kiinteistöihin) Yritykset Yrityksen kehittämisavustus (ELY-keskus) Maaseutuohjelman yrityshanke (maaseudun yritykset ohjelma-alueelta), myös yritysryhmähankkeet Business Finland (myös yritysryhmien hankkeet) Finnveran lainat 3. sektori Maaseutuohjelman yleishyödyllinen kehittämishanke Joukkorahoitus (esim. Mesenaatti.me) Business Finland voi joissain tapauksissa tulkita toimijan pk-yritykseksi, jos tavoite on bisneslähtöinen eikä yleishyödyllinen	DIGITALISAATIO ESR – osaamisen kehittäminen, koulutus Maaseutuohjelma (Leader), ELY-keskuksen kehittämisavustus, Leader-ryhmät myöntävät tukea myös maaseudun mikro- ja pienten matkailuyritysten koulutukseen Business Finlandin innovaatioaseteli sekä Kiito-rahoituspalvelu, johon sisältyy myös digiboosti-rahoitus (yrityksille) OKM:n digitalisointiavustukset, Museoviraston avustukset yhteisöjen kulttuuriperintöön ja kulttuuriympäristöön liittyviin digitointihankkeisiin
PERUSINVESTOINNIT Julkisvetoiset kehittämishankkeet ELY-keskuksen investointiavustus Toimintaympäristön kehittämisavustus (ELY-keskus), osana kehittämistä Joukkorahoitus (esim. Groundfunding.fi kiinteistöihin) Yritykset Yrityksen kehittämisavustus investointeihin (ELY-keskus) Maaseutuohjelma (maaseudun yritykset ohjelma-alueelta) Business Finlandin ohjelmat (korvamerkittyä rahoitusta ohjelman teemalle) Joukkorahoitus (esim. Groundfunding.fi kiinteistöihin) Finnveran lainat 3. sektori Maaseutuohjelma, yleishyödylliset investoinnit Joukkorahoitus (esim. Mesenaatti.me)	GREEN & SMART –KEHITYSTYÖ JA INVESTOINNIT Julkisvetoiset kehittämishankkeet (Smart Tampere, Business Tampere, kunnat, kuntayhtymä) EU:n erillishjelmat ja muut eurooppalaiset temaattiset/verkosto-ohjelmat (esim. Horizonin yhteiskunnalliset haasteet) Pohjoismaiset ohjelmat (esim. Nordic Innovation) Business Finland: Innovatiiviset julkiset hankinnat (kunnille ja kuntayhtymille), lisäksi julkiset toimijat voivat osallistua tiettyihin ohjelmiin. Tutkimuslaitoksilta edellytetään verkottumista yritysten kanssa. MUITA ERITYISRAHOITUSLÄHTEITÄ Sitran rahoitus kehittämishankkeisiin Metsäsäätiö (puurakentaminen) Kuntarahoitus ESIR (Euroopan strategisten investointien rahasto), EEEF (European Energy Efficiency Fund) Erilliset sinisen talouden rahoitushaut (MMM jne.)

Kuva 18: Veneilyn ja vesistömatkailun kehittämisen rahoitusmahdollisuuksia

8. Tähtäimessä merkittävät elinvoimavaikutukset

Investoinnit infrastruktuuriin sekä palvelujen ja niiden ostettavuuden kehittämiseen lisäävät kiinnostusta veneilyyn, vesistömatkailuun ja ympäröivän alueen kaupallisten palvelujen käyttämiseen. Hyödyt realisoituvat matkailu-, vapaa-ajan ja palvelualan yritysten liikevaihdon ja työpaikkamäärän ja sitä kautta kuntien verotulon kasvuna.

Odotettu merkittävä kasvu nojaa erityisesti

- lisääntyvään veneilyyn ja vesistömatkailuun,
- lisääntyvään palvelujen käyttöön palvelevissa venesatamissa, niiden ympäristössä ja hotspoteissa venereittien varrella sekä
- palvelutarjontaan, joka tarjoaa helpon vesille pääsyn (risteilyt, vene- ja välinevuokraus, ohjelmapalvelut ja aktiviteetit) kaupunkiseudun kasvavalle asukaskunnalle sekä Tampereelle saapuville matkailijoille (kokous- ja tapahtumakävijät, kv-turistivirrat)

Myös kausipaikkojen vuokrat muodostavat merkittävän tulonlähteen ja kehittämisreservin kunnille.

Kaupunkiseudun asukkaiden tietoisuus kuntien virkistysympäristöstä ja sen mahdollisuuksista nousee uudelle tasolle. Aktiviteetit vesistöjen ääressä ja vesillä vaikuttavat myönteisesti ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen sekä parantavat asuinympäristön viihtyisyyttä. Kehittyvä veneily ja vesistömatkailu kirkastavat osaltaan kaupunkiseudun profiilia vetovoimaisena asumisen ja matkailun kohteena.

Vesillä liikkuminen lihasvoimin tai purjehtien on lähtökohtaisesti ekologista ja luonnonläheistä toimintaa. Myös moottorikäyttöiset vesikulkuneuvot muuttuvat yhä vihreämmiksi uusien teknologioiden levitessä.

Vesistöä hyödyntävien palveluihin liittyvä kysyntä lisääntyy luontaisesti matkailijoiden määrän lisääntyessä ja väestön kasvaessa. Kehittyvä palveluntarjonta satamissa ja niiden ympärillä lisää osaltaan vesistömatkailunkin vetovoimaisuutta. Järvisatamien kehittämiseksi tehty pohjatyo antaa hyvät pohjan veneilyn ja vesistömatkailun merkityksen näkyvälle nostamiselle tulevana vuosina.

8.1. Vaikutusten arviointi veneilyn ja vesiliikenteen osalta

Nykytilan osalta vesiliikenteen, veneilyn¹⁵ sekä venevuokrauksen (saapuneet matkailijat ja kaupunkiseudun asukkaat) osuus arvioidaan vuositason 24 M€:n arvoiseksi, jonka välitön vuositason työllistävä vaikutus on arviolta 209 henkilötyövuotta ja verotulot 1,8 M€. Vuoteen 2030 mennessä aluetalouteen kohdistuvan liikevaihdon arvioidaan kasvavan vuositason 28,5 M€:oon, jonka työllistävä vaikutus on 240 henkilötyövuotta ja verotulovaikutukset 2,2 M€.

¹⁵ Veneilijät käyttävät rahaa veneilypalveluiden, huollon yms. lisäksi myös kaupan ostoksiin, polttoaineeseen, ravitsemuspalveluihin, viihde- ja virkistyspalveluihin sekä muihin palveluihin. Nämä sisältyvät yllä olevaan arvioon.

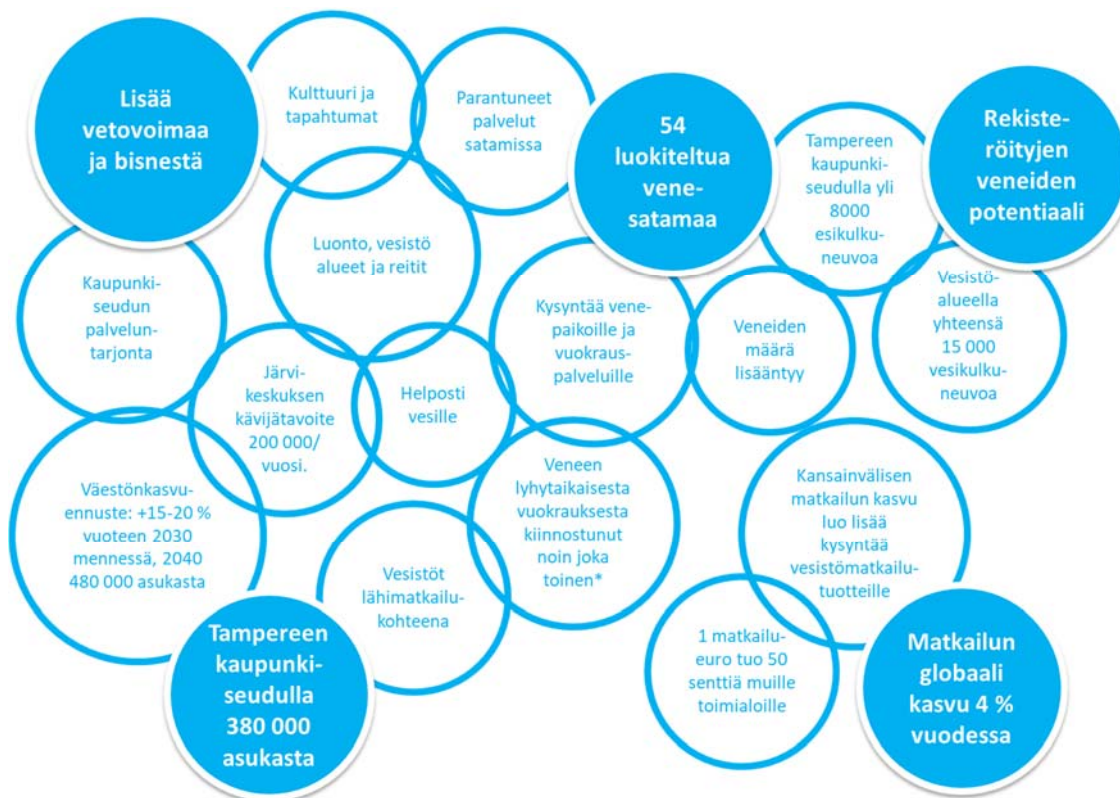
Vaikutusten arviointi on tehty suuntaa-antavalla tasolla hyödyntäen FCG:n kehittämää SYVA-mallia, jolla voidaan mallintaa panos-tuotos-malliin perustuen aluetalouteen kohdistuvia työllisyysvaikutuksia.

	Nykytila	Arvio 2030
Liikevaihto, €/vuosi	24 M€	28,5 M€
Työllisyys, htv/vuosi	209	240
Verotulot, €/vuosi	1,8 M€	2,2 M€

Taulukko 11. Arvioidut vaikutukset veneilyn ja vesistömatkailun osalta

Kasvu voi olla huomattavasti suurempaakin matkailun, päiväkävijävolyymin ja asukasmäärän kasvuun perustuen, mikäli veneilyn ja vesistömatkailun infrastruktuuriin ja palvelujen kehittämiseen panostetaan rohkeasti sekä kunnissa että alueen yrityksissä. Myös kehittävä ja helpommin ostettavissa oleva palvelujen ja aktiviteettien tarjonta voi tuoda lisänsä kasvuvolyymeihin.

8.2. Yhteenveto - kasvun rakennuspuita

Kuva 19: Veneilyn ja vesistömatkailun kehittämisen perustaa ja potentiaalia (=Seutusatamat-kysely 2017)*